ริ้ว ธรรมเกษม

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

นางริ้ว ธรรมเกษม บ.ช.

อนุสรณ์

งานพระราชทานเพลิงศพ

นางริ้ว ธรรมเกษม บ.ช.

เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

วันเสาร์ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๒

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๑๑๑๑๗ สำนักพระราชวัง

๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑

พระราชทานเพลิงศพ นางริ้ว ธรรมเกษม บ.ม. บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ ที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง

สมกร... พิมพ์

..... ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นางริ้ว ธรรมเกษม เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิง และเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

14618

นางริ้ว ธรรมเกษม บ.ช.

ชาตะ ๓๑ มีนาคม ๒๔๕๕

มตะ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๒

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย ผู้เป็นประธานของเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่ง ช้างเผือก

ขอประกาศแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ผู้ซึ่งจะได้พบประกาศนียบัตรนี้ให้ทราบว่า

นางริ้ว ธรรมเกษม

สมควรจะรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ได้ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก ชั้นที่ ๔ ชื่อ เบญจมาภรณ์ เป็นเกียรติยศสืบไป ขอให้มีความเจริญสุขสวัสดิ์ทุกประการเทอญ

พระราชทานตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก

นายกรัฐมนตรี

ชีวิตของคุณแม่

คุณแม่เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๕๔ เมื่อ ๗๗ ปีมาแล้ว ถ้าในปัจจุบัน ก็ถือเป็นปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ตรงกับวันอาทิตย์ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด เวลา ๒๒.๐๐ น. ถือเป็นราชาฤกษ์ลัคนาสถิตย์ ราศีพิจิก ตรงกับ วาโปธาตุ คุณแม่เป็นคนใจร้อน และเป็นคนใจนักเลง ใจกว้าง กล้าได้ กล้าเสีย ชอบเสี่ยงในการทำงานทุกชนิด คุณแม่จึงเป็นที่รู้จักของผู้หลักผู้ใหญ่หลายท่าน

คุณแม่เป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด เกิดที่บ้านเลขที่ ๕๑๖ ตำบลวัดราชสิงขรณ์ อำเภอยานนาวา คุณตาเป็นคนจีนที่อพยพมาอยู่เมืองไทย คุณยายเป็นคนเชื้อสายรามัญ คุณแม่ได้รับการอบรมเยี่ยงกุลสตรีสมัยก่อน ได้เรียนหนังสือที่โรงเรียนศรีสุริโยทัย ที่บ้านทวาย และได้รับการฝึกหัดการบ้านการเรือนกับหม่อมหลวง ปอง และหม่อมหลวงป้อง มาลากุล ที่โรงเรียนวิสุทธิคาม จนมีฝีมือในการปรุงอาหาร การแกะสลักผัก ผลไม้ การเย็บปักถักร้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร้อยมาลัย และการจัดดอกไม้เป็นพานพุ่มต่าง ๆ คุณแม่ได้ใช้ความรู้ในเรื่องการจัดดอกไม้นี้ไปช่วยงานที่วัดอนงคาราม เคยได้รับรางวัลในการประกวด โคม พานพุ่ม และการจัดดอกไม้ในเทศกาลต่าง ๆ ได้รับรางวัลเป็นพระพุทธรูป นาฬิกา และของที่ระลึกอื่น ๆ ซึ่งยังประดับอยู่ที่บ้านจนปัจจุบันนี้ และเมื่อมีการอบรมพระธรรมทูตที่วัดเทพศิรินทร์ฯ คุณแม่ได้นำน้ำผลไม้ต่าง ๆ เช่น น้ำมะขาม น้ำพุทรา น้ำกระเจี๊ยบ น้ำมะตูม เป็นต้น ไปถวายเป็นประจำ และเมื่อทางวัดมีงานอะไรคุณแม่ก็จะไปช่วยงานทุกครั้งจนทางวัดได้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์ช้างเผือกให้คุณแม่ เป็นการตอบแทนน้ำใจที่ได้อุดหนุนจุนเจือพระพุทธศาสนาในโอกาสต่าง ๆ ตลอดมาซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของลูก ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ในวัยเด็กคุณแม่มีชีวิตที่ต้องต่อสู้มากเพราะไม่ชอบอยู่นิ่ง ได้ค้าขายของเบ็ดเตล็ด พวกเพชร พลอย ผ้าลาย ในหมู่คนรู้จักกัน บางครั้งก็ติดตามคุณตาไปช่วยคุมคนงาน ซึ่งคุณตารับจ้างขนของจากเรือสินค้าขึ้นมาเก็บในโกดังของบริษัทอีสเอเซียติค ซึ่งเป็นบริษัทฝรั่งและขนไม้จากโรงเลื่อยของบริษัทลงเรือไปเดนมาร์ก คุณตาทำงานกับบริษัทมาร่วม ๒๕ ปี จนบริษัทย้ายไปขนของผ่านท่าเรือกรุงเทพ

แทน คุณตาจึงได้เลิกกิจการไป ในการคุมคนงานนี้คุณแม่มีความสามารถไม่แพ้ผู้ชายคนหนึ่ง

คุณแม่มีพี่น้องทั้งหมด ๓ คน ซึ่งยังมีชีวิตอยู่คนโตคือ ลุงจำรัส ต้นเรือง เคยทำงานอยู่กับบริษัท อีสเอเซียติค เช่นเดียวกับคุณตา คุณแม่เป็นคนกลาง มีน้องสาวอีกคนหนึ่งคือคุณน้านิวรรณ ปัจจุบันอยู่ที่ซอยประดู่ คุณแม่สมัยสาว ๆ เป็นคนคล่องแคล่ว มีความสามารถสูง มีชื่อเสียงในการค้าขายมากที่สุดในหมู่สาว ๆ ละแวกนั้น คุณแม่ได้แต่งงานกับคุณพ่อโดยความเห็นชอบของญาติผู้ใหญ่ โดยที่คุณพ่อเป็นญาติทางคุณยายอยู่แล้ว จึงมีความคุ้นเคยกันอยู่ก่อน คุณพ่อได้ชื่อว่าเป็นหนุ่มที่รูปหล่อที่สุด โดยเคยเป็นนักเรียนนายเรือก่อนจะมาทำงานอยู่ที่การประปากรุงเทพฯ กรมโยธาเทศบาล ในตำแหน่งช่างกลทำหน้าที่ซ่อมมาตรวัดน้ำ ต่อมาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยพัสดุ หัวหน้าแผนกต่อท่อ จนถึงตำแหน่งช่างเอกประจำกอง คุณพ่อชื่อเดิมว่า ทองคำ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น ทิวา ตามสมัยนิยม เมื่อครั้งจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี การแต่งงานกับคุณแม่ครั้งนี้มีคุณย่าจันทร์ คุณตาเจริญ และคุณยายสารภีเป็นเจ้าภาพ คุณพ่อกับคุณแม่ได้รดน้ำกันที่บ้านคุณตา เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๗๗ คุณตาได้ปลูกบ้านให้คุณพ่อ คุณแม่เป็นเรือนหอหลังใหม่ ซึ่งอยู่ติดกับบ้านคุณตาหลังเก่านั่นเอง ตอนแต่งงานคุณแม่อายุได้ ๒๒ ปี คุณพ่ออายุ ๓๔ ปี คุณพ่อแก่กว่าคุณแม่ ๑ รอบพอดี พอแต่งงานได้ครบ ๑ ปี คุณแม่ก็มีลูกคนโตเป็นชาย ชื่อ ธำรง ชื่อเล่นว่า เปียก เพราะเมื่อเล็ก ๆ ชอบทำเปียกอยู่เสมอ ได้เรียนจบวิทยาศาสตร์บัณฑิตจากจุฬาฯ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการกองควบคุมคุณภาพน้ำ การประปานครหลวง ต่อมาอีก ๒ ปี มีลูกคนที่ ๒ เป็นผู้หญิง ชื่อ ธารา ชื่อเล่นว่า ปิ๋ว เนื่องจากเกิดมาตัวเล็กมาก เรียนจบอักษรศาสตร์บัณฑิตและบรรณารักษศาสตร์ จากจุฬาฯ ขณะนี้เป็นรองผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ ลูกคนที่ ๓ ชื่อ คำนึง เนื่องจากชื่อเดิมของคุณพ่อชื่อ ทองคำ จึงใช้เป็นคำนำหน้าชื่อลูกคนนี้ว่า คำนึง ชื่อเล่นว่า ปุ๊ จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานรุ่น ๑๕ รุ่นเดียวกับ พล.ต.ต.ชลอ เกิดเทศ ขณะนี้ปุ๊มียศเป็น พันตำรวจเอก ตำแหน่งผู้กำกับการ กองสืบสวนตำรวจนครบาลพระนครเหนือ และลูกคนสุดท้องของคุณแม่เป็นหญิงชื่อ รจิตรา ชื่อเล่นว่า เปี๊ยก เพราะเป็นคนเล็กที่สุด เรียนจบปริญญาโทบัญชี จากจุฬาฯ ขณะนี้เป็นผู้อำนวยการกองบัญชีต้นทุน การประปานครหลวง

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ครอบครัวต้องแยกย้ายกันอยู่ คุณแม่ส่งลูก ๆ อพยพหนีลูกระเบิดไปอยู่ที่จังหวัดอยุธยา และที่สวนบางมด ส่วนคุณพ่อต้องอยู่รับราชการที่กรุงเทพฯ และคุณแม่ต้องอยู่ดูแลกิจการร้านค้า ซึ่งสมัยนั้น อุปกรณ์ก่อสร้าง ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องอุปโภคบริโภคขาดแคลน คุณแม่ได้จัดหาสิ่งของเหล่านั้นมาจำหน่าย ได้เปิดร้านขึ้นถึง ๔ แห่ง โดยให้ชื่อร้านตามชื่อลูก ๆ ทุกคน มีร้าน “ธำรงพานิช” อยู่ที่จันทบุรี ร้าน “ธาราพานิช” อยู่ที่ถนนเจริญกรุง ร้าน “คำนึงพานิช” อยู่ที่ราชบุรี และร้าน “รจิตราพานิช” อยู่ที่กระทุ่มแบน สมุทรสาคร คุณแม่เป็นตัวแทนจำหน่ายสบู่ของบริษัท รูเบีย ซึ่งเปลี่ยนเป็นของบริษัท ลีเวอร์บราเดอร์ในปัจจุบัน เป็นตัวแทนจำหน่ายข้าวสารของกรมการค้าภายใน เป็นตัวแทนจำหน่ายเสื้อผ้า และเป็นตัวแทนจำหน่ายบุหรี่ของโรงงานยาสูบ คุณแม่จึงต้องเดินทางไปดูกิจการร้านค้าในจังหวัดต่าง ๆ ขณะนั้นลูก ๆ ยังเล็ก จึงไม่มีใครได้ไปช่วยกิจการคุณแม่ และคุณแม่ต้องการให้ลูก ๆ ได้เรียนหนังสือให้สูงที่สุด จึงมิได้ให้มาช่วยงานร้านค้า

นอกจากนี้ คุณแม่ยังได้เปิดโรงงานทำตะปูขึ้นที่บ้าน เนื่องจากตะปูขาดแคลน โดยรับซื้อตะปูเก่าเพื่อมาเคาะให้ตรง นำไปขัดกับมะนาวใส่ถังปั่นจนขาวแล้วบรรจุใส่ลัง ลังละ ๒๐ กก.ส่งให้กับทหารญี่ปุ่น และอเมริกัน ทำให้มีรายได้มั่งคั่ง มีรถ ๓ ล้อให้เช่าถึง ๓-๔ คัน และหลังสงครามได้ซื้อรถเก๋ง ยี่ห้อ ด๊อจส์ ทำแท็กซี่ ๒ คัน จนสามารถหาเงินช่วยคุณพ่อส่งลูก ๆ ให้เรียนจบปริญญาได้ทุกคน

ในภายหลังคุณแม่สุขภาพเสื่อมโทรมลงเนื่องจากต้องตรากตรำมาก ทำให้เป็นโรคหัวใจ และโรคความดันโลหิตสูง จึงได้วางมือจากการค้า และเห็นว่าลูก ๆ ได้ทำงานทำการสามารถเลี้ยงตัวเองได้แล้ว คุณแม่จึงหมดห่วง หันหน้าเข้าวัด ทำบุญสุนทาน เช่น เป็นเจ้าภาพทอดกฐินที่วัดลานบุญ พระโขนง และนำผ้าป่าไปทอดที่วัดต่าง ๆ เช่น วัดยานนาวา วัดราชสิงขรณ์ วัดท่าวุ้ง จ.ลพบุรี และวัดที่จังหวัดมุกดาหาร นอกจากนี้ได้บวชพระและสามเณรหลายรูป และได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัดต่าง ๆ เช่น วัดบวรนิเวศ วัดชนะสงคราม วัดมหาธาตุ วัดพระธรรมกาย วัดหนองป่าพง วัดถ้ำกลองเพล วัดศีลขันธ์ในจังหวัดอ่างทอง และตามวัดอื่น ๆ อีก

คุณแม่เป็นคนโชคดี และมีบุญ มีสามีและลูก ๆ คอยดูแล แม้ยามเจ็บป่วยทุกคนได้ให้ความเอาใจใส่ดูแลคุณแม่เป็นอย่างดีและพยายามไม่ให้มีสิ่งใดกระทบกระเทือนใจ เช่น เมื่อคราวหลานป๊อ ซึ่งเป็นหลานย่าได้ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ คุณย่าก็ยังไม่ทราบเพราะไม่มีใครกล้าบอก เกรงจะเสียกำลังใจ และนอกจากนั้นทั้งลูกเขยและลูกสะใภ้คือคุณปรีดา,คุณดำริ,คุณศรีลำพูน และคุณอังศนา ได้มาเยี่ยมเยียนและปรนนิบัติดูแลคุณแม่ตลอดมาจนถึงวาระสุดท้ายคุณแม่มีหลานหลายเช่น ป๋อ เป้ง ปีเตอร์ ป๊อป ลูกน้ำ ลูกคิด ลูกแก้ว ลูกบอลล์ ตั้ม จิบ โคลน และกว้าง ซึ่งเป็นหลานคนเล็กที่สุด หลานบางคนเรียนจบปริญญาตรี โท และจบจากอเมริกาก็มี หลานชายบางคนได้บวชให้คุณย่า คุณยาย เห็นชายผ้าเหลืองแล้ว ทำให้คุณยายปลื้มปีติ และอนุโมทนาในอานิสงส์ด้วย

ในบั้นปลายของชีวิตคุณแม่ มีความสุขสงบจนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ คุณแม่ก็ล้มเจ็บ เส้นโลหิตในสมองอุดตันกะทันหันทำให้เกิดอาการทางสมองและเป็นอัมพาตไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายทางซีกซ้ายได้ ต้องมีคนดูแลอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ยังพูดคุยได้ ยังมีความจำดี สามารถจำผู้ไปเยี่ยมได้ทุกคน จนวันสุดท้ายในตอนเช้ายังนั่งรถเข็น ทานข้าวร่วมโต๊ะกับคุณพ่อจนถึงตอนสาย ๆ ก็เริ่มมีอาการผิดปกติ หายใจไม่สะดวก ลูกสาวคนเล็กซึ่งหยุดอยู่บ้านในวันนั้น จึงได้เรียกรถพยาบาลจากโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ไปรับ เมื่อไปถึงโรงพยาบาล ได้พบนายแพทย์ ฉลาด โสมะบุตร ซึ่งเป็นหมอที่ดูแลคุณแม่มาตลอดได้กรุณาดูแลอย่างใกล้ชิด จนถึงวาระสุดท้ายซึ่งต้องขอกราบขอบพระคุณคุณหมอฉลาดเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความเอาใจใส่รักษาพยาบาลคุณแม่เป็นอย่างดี คุณแม่ได้จากลูก ๆ ไปด้วยอาการอันสงบ เมื่อเวลา ๑๑.๐๙ น. ของวันอังคารที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๓๒

ด้วยอานิสงส์ที่คุณแม่ประกอบกรรมดีมาตลอดชีวิต ขอให้ดวงวิญญาณของคุณแม่ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

จากลูก ๆ

คุณแม่ยังสาว

ไปพักผ่อนที่หัวหิน พร้อมครอบครัว

ร่วมแสดงความยินดี ลูกสาวคนเล็กรับปริญญาโท

งานบวชหลานชายที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์

ส่งลูกสาวคนโตไปดูงานเมืองนอก

ตัดเค้กวันเกิด อายุครบ ๗๕ ปี

ลูกหลานมาชุมนุมในวันเกิด

ขอขอบพระคุณ

เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณ ท่านที่เคารพนับถือทุกท่าน และญาติมิตรทั้งหลายที่ได้กรุณามาเป็นเกียรติร่วมแสดงความเสียใจในพิธีรดน้ำศพตลอดจนเป็นเจ้าภาพและช่วยเหลือในพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม นำหรีด และดอกไม้มาเคารพศพ และในโอกาสสุดท้ายได้สละเวลามาเป็นเกียรติในงานพระราชทานเพลิงศพ นางริ้ว ธรรมเกษม ในวันนี้ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ขอได้โปรดอภัยด้วย

ขอขอบพระคุณ แพทย์หญิง อมรา มลิลา ที่ได้อนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง "การครองเรือน" เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้

สามี-บุตร-ธิดา

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๒

รายนามเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม

นางธิ้ว ธรรมเกษม

ณ ศาลาวรจักรยนต์ วัดเทพศิรินทราวาส

6 มิถุนายน 2532	สามี บุตร ธิดา
7 มิถุนายน 2532	พ.ท.ไตรรงค์ อินทรทัต
	ร.ต.อ.โกวิทย์ วงศ์รุ่งโรจน์
	นายธนะ ธนาธรณ์
	บริษัท NIGHT WINGS
8 มิถุนายน 2532	พล.ต.ท.มนัส - สงวนศรี ครุฑไชยยันต์
	ผู้เชี่ยวชาญ ระดับ 10 การประปานครหลวง
	ร้านจิตรลดา
	หอสมุดแห่งชาติ
9 มิถุนายน 2532	ผู้ว่าการ - รองผู้ว่าการ (ผลิตและส่งน้ำ)
	การประปานครหลวง
	อักษรศาสตร์ 2499
	นักเรียนนายร้อยตำรวจรุ่น 15
	บกน.เหนือ
10 มิถุนายน 2532	พล.ต.ต.ทิพย์-มัณฑนา อัศวรักษ์
	ชมรมกอล์ฟดุสิต
	คุณสมชาติ เจริญวัชรวิทย์
	คุณศักดา พิมสีรินาถ
11 มิถุนายน 2532	กก.สส.น.เหนือ
12 มิถุนายน 2532	กองควบคุมคุณภาพน้ำ การประปานครหลวง
	กองบัญชีต้นทุน การประปานครหลวง

งานบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม ๖-๑๒ มีนาคม ๒๕๓๒

สามี บุตร-หลานและญาติ

บุตร-หลาน-ญาติ

แขกผู้มีเกียรติในงานบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม

รายนามผู้นำพวงหรีดและดอกไม้มาเคารพศพ

นางธิ้ว ธรรมเกษม

พล.ต.อ.มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น และคุณหญิง
พล.ต.อ.แสวง - อารีย์ ธีระสวัสดิ์
พล.ต.ท.สำเนา - วันทนี วิทิศวรการ
พล.ต.ท.สวัสดิ์ - แคทรียา อมรวิวัฒน์
พล.ต.ท.ประทิน - กุลฑลา สันติประภพ
พล.ต.ท.นิยม - จีรศักดิ์ กาญจนวัฒน์
พล.ต.ท.มนัส - สงวนศรี ครุฑไชยันต์
พล.ต.ต.ทิพย์ - มัณฑนา อัศวรักษ์
พล.ต.ต.ถนอม - ประยงค์ พ่วงเงิน
พล.ต.ต.เจริญ โชติดำรงค์
พล.ต.ต.ไพฑูรย์ สุวรรณวิเชียร
พล.ต.ต.วิโรจน์ - วินิจ เปาอินทร์
พล.ต.ต.ป้อมเพชร - วิชุดา นาคธน
พล.ต.ต.ประพันธ์ - ดาราวรรณ วงศ์ใหญ่
พล.ต.ต.ธวัช - สุคนธา ทัพโภธยาน
พล.ต.ต.ณรงค์ - แสงดาว เหรียญทอง
พล.ต.ต.ประสงค์ วาสิกานนท์
พล.ต.ต.ถาวรวงศ์ - พนอ สรรพศิริ
พล.ต.ต.วันชัย - เตือนใจ สุวารี
พล.ต.ต.ธีระชัย - ประกายรัตน์ เหรียญเจริญ
พล.ต.ต.จารึก เมฆวิชัย
พล.ต.ต.อัยยรัช เวสสะโกศล
พ.ต.อ.สืบสกุล - นัดดา ศรีประพาฬ
พ.ต.อ.วราห์ - สุนทรี เอี่ยมมงคล
พ.ต.อ.สมชาย - แพทย์หญิง ทรงพร วาณิชเสนี
พ.ต.อ.ประสาน-เพ็ญแข แทนขำ
พ.ต.อ.สุธรรม-ขนิษฐา เศวตนันท์
ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค
วัฒนา อัศวเหม รมช.มหาดไทย
คุณหญิงกระจ่างศรี กีรติบุตร
กก.น. 6
กก.สส.น.เหนือ
กพด.กปน.
กวง เค อาร์
กองการเงินการประปานครหลวง
กองเครื่องวัดและสื่อสารการประปานครหลวง
กองงบประมาณการประปานครหลวง
กองจัดหา การประปานครหลวง
กองบรรณาธิการ นสพ.ไทยรัฐ
กองบริการภายใน
กองบัญชีทั่วไป การประปานครหลวง
กองประชาสัมพันธ์ การประปานครหลวง
กองแผนที่และแบบพิมพ์
กองพัสดุ
กองมาตรฐานวิศวกรรมการประปานครหลวง
กองโรงงานมาตรวัดน้ำ
กฤษณ์ ลิมปนะโชคชัย
กองวางแผนโครงการ การประปานครหลวง
กองวิเคราะห์การผลิตและส่งน้ำ
กองออกแบบท่อประธานและงานโยธา
กองออกแบบระบบท่อจ่ายน้ำ
กองอาคารและสถานที่การประปานครหลวง
กังวาฬ - จินตนา ตันติพงษ์อนันต์
การประปานครหลวง

พ.ต.อ.พงษ์ศักดิ์-พ.ท.(ญ)ศิคธร กนิษฐกุล
พ.ต.อ.สมศักดิ์ - ปิตรชาติ และภรรยา
พ.ต.อ.วรรณรัตน์ - จรรยา คชรักษ์
พ.ต.อ.ชูเดช - จุลวรรณา มัชฉิมานนท์
พ.ต.อ.ทวี - ทวีวรรณ ทิพย์รัตน์
พ.ต.อ.พาสน์ - มลุลี จักษุรักษ์
พ.ต.อ.ปรีชา รุจิราบัตร และภรรยา
พ.ต.อ.คงเดช - ดวงตา ชูศรี
พ.ต.อ.บริบูรณ์ วุฒิภักดี และครอบครัว
พ.ต.อ.เฉลิมชาติ - นิภาพันธ์ สิตานนท์
พ.ต.อ.สมชาย ไชยพานิช
พ.ต.อ.บัญญัติ - นวลน้อย ศรีสมบุญ
พ.ต.อ.พิทยา - มะลิ เจริญพานิช
พ.ต.อ.สันติ - วรรณา ศิริพันธ์
พ.ต.อ.เฉลิมเดช - พรรัชนี ชมพูนุท ณ อยุธยา
พ.ต.อ.พีรพล - พ.ต.อ.(ญ) พจนีย์ สุนทรเกตุ
พ.ต.อ.อุดมศักดิ์ แสนทวีสุข
พ.ต.อ.เดชา - ผ่องศรี ยุทธสารประสิทธิ์
พ.ต.อ.ประมวล - ดร.ศิริรัตน์ นีละคุปต์
พ.ต.อ.อนันต์ ภิรมย์แก้ว
พ.ต.อ.อุเทน ฉิมอร่าม
พ.ต.อ.วราฤทธิ์ - สุมาลี จารุวัสตร์
พ.ต.อ.เฉลียว - บุญเรือน อักษรดี
พ.ต.อ.สาขา ศารทูลสิงห์
พ.ต.อ.เชาว์น ประสพสันต์ - ภริยา
พ.ต.อ.ไพบูลย์ สัมมาทัต
พ.ต.อ.วิโรจน์ - รัชนี จันทรังษี
พ.ต.อ.คำนึง ธรรมเกษม และครอบครัว
พ.ต.ท.สุระ จิเจริญ
พ.ต.ท.เพชรลูก - ทัศนีย์ เสียงก้อง
พ.ต.ท.ธวัชชัย - สุรัสวดี พรหมประสิทธิ์

ข้าราชการตำรวจ กก.น.3
ข้าราชการตำรวจ กก.น.17
ข้าราชการตำรวจ กก.สส.น.ใต้
ข้าราชการตำรวจ สน.บางชัน
ข้าราชการตำรวจ สน.ประชาชื่น
ข้าราชการตำรวจ สน.พระราชวัง
คณะกรรมการสหภาพแรงงานการประปาแห่งประเทศไทย
คณะนายตำรวจ ฉก.มท.1 ชุด 3
คณะแม่บ้านตำรวจนครบาล
คณะวิทยากรคิวซี กปน.
ครอบครัวตันศรีสกุล
ครอบครัวพีรานนท์
ครอบครัวมาตังคสมบัติ
ครอบครัววิเศษสมบัติ
แคล้ว ธนิกุล
งานวางผังเมือง 3 กองผังเมือง
จักรพันธ์ เผ่าพันธ์จักร
จารุพจน์ - อุรัชชา ณีศะนันท์
ด.ต.จำลอง - ทวีวรรณ คงสุนทร
บ.จินดาสุขคอมเมอร์เชียล (1980) จก.
จิว มงคลฟิล์ม
จิระ เจริญวัฒนะชัย
ชมรมชาวดินแดง - เม้า - หมู
ชมรมนิสิตเก่าวิทยาศาสตร์ทั่วไปจุฬา
ชมรมผู้เล่นเปตองสามเสน
ชมรมผู้สื่อข่าว - ช่างภาพอาชญากรรม
ชัยยงค์ จันทร์วันเพ็ญ (ยั้งไฮไฟ)
ชาญ นิ้มกุล
ชาญ มีศรี นายกสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย

พ.ต.ท.หิรัญ อักษรกุล
พ.ต.ท.วัจจนนท์ - กุสุมา ถิระวัฒน์
พ.ต.ท.ธีระ - ลำใย ธาระรูป
พ.ต.ท.พอพล สุขไพบูลย์
พ.ต.ท.วรนิติ์ วีระพัฒน์
พ.ต.ท.นิพนธ์ ภู่พันธ์ศรี
พ.ต.ท.สันติ เนตยกุล
พ.ต.ท.วินัย เปาอินทร์
พ.ต.ท.ประเสริฐ จันทราพิพัฒน์
พ.ต.ท.สถาพร - วรรณี หลาวทอง
พ.ต.ท.ประยูร ดิษฐานพงศ์
พ.ต.ท.บุญเรือง ผลพานิช
พ.ต.ท.นันทวุธ นพคุณ
พ.ต.ท.สมศักดิ์ แสนชื่น
พ.ต.ท.นิสสัย - เอื้ออารี บุญศิริ
พ.ต.ท.โกสินทร์ หินเธาว์
พ.ต.ท.กฤษฎา - อัจฉรี พันธ์คงชื่น
พ.ต.ท.ถาวรศักดิ์ - อรพินธ์ เทพชาตรี
พ.ต.ท.ทวิช - จุลลดา กาญจนาภรณ์
พ.ต.ท.สมศักดิ์ - สุนันทา ประสานสุข
พ.ต.ท.จามร จันทร์ทรงกลด
พ.ต.ท.เสถียร - วิเดือน บริบาล
พ.ต.ท.ประจวบ - สลักจิตร เปาอินทร์
พ.ต.ท.ปัญญา - วิไล ยิ้มเจริญ
พ.ต.ท.วันชัย - วิชุดา วิสุทธินันท์
พ.ต.ท.ธวัช - มะลิวรรณ บุญเฟื่อง
พ.ต.ท.สมภพ - ตาบทิพย์ สกุลตะวิภาต
พ.ต.ท.อาทิจ - เนตรียา ชูตินันทน์
พ.ต.ท.คงศักดิ์ - เมทินี เอี่ยมทิม
พ.ต.ท.สำเนา อรพรรณ ครุฑไชยันต์
พ.ต.ท.เกษม สุธรรม และภรรยา

ชุดปฏิบัติการที่ 2 กก.สส.น.เหนือ
ชุดปฏิบัติการที่ 3 กก.สส.น.เหนือ
ชุดปฏิบัติการที่ 4 กก.สส.น.เหนือ
ชุดปฏิบัติการที่ 5 กก.สส.น.เหนือ
ชุมศรี จันทราทิตย์ การประปานครหลวง
เชิดศิริ มณีรัตนพฤกษ์
เซี้ยโภชนา
บ.ซูมิไทยอินเตอร์เนชั่นแนล จก.
ณรงค์ มหามนตรี (โกติ่)
หลานตั้ม - จิบ - โคลน
พ.ท.ไตรรงค์ อินทรทัต
ถาวร บุญบันดาลสุข (สแกนเดียเฟอร์นิเจอร์)
ธนะ ธนาธรณ์ (คม)
ธนาคารกสิกรไทย สาขาหลังสวน
นกและเพื่อน
นตน.รร.ผกก.รุ่น 8
นวลนภา อังกินันท์
นักเรียนนายร้อยตำรวจ รุ่น 15
นิกรม - มะลิ ลิมเกรียงไกร
นิลชลัท - ปาริชาติ คูหิรัญ
นิวัฒน์ สุขสมบูรณ์
บริษัท อุลไหมไทย จำกัด
บุญเกียรติ เถลิงบุญศิริ (เต๋า)
บุญเรือง ศรีสังข์
บุญเลิศ สุจริตนุกูลกิจ (โต๊ง)
ประเทือง กีรติบุตร
ประพันธ์ศักดิ์ - ปราณี เวชชาชีวะ
ประสิทธิ (บี.เอ็ม)
นายแพทย์ปิยเมธ - มาณวิภา ยอดเณร
เปล่งศักดิ์ - คุณหญิงอรพรรณ ประกาศเภสัช
เปี๊ยก (นักข่าว) และภรรยา

พ.ต.ท.ดุสิตสันต์ - กุลธิดา เถระพัฒน์
พ.ต.ท.วันศักดิ์ - สุพัตรา เพ็ญสุภา
พ.ต.ท.ประภัศร์ กลิ่นสุคนธ์
พ.ต.ท.กิตติบูรณ์ วิเศษสุข และครอบครัว
พ.ต.ท.พีรพล - กรรณิการ์ งามขำ
พ.ต.ท.ประมวลศักดิ์ ศรีสมบุญ และชุด ๑
พ.ต.ท.ภาณุพงศ์ สิงหรา ณ อยุธยา
พ.ต.ท.ทิพย์ - คุณตุ๋ย ช่อลัดดา
พ.ต.ท.วินัย - พรรณี กาญจนาภา
พ.ต.ท.เอนก - แสงฉาย
พ.ต.ท.สุรศักดิ์ - ทิพย์สราวัล เย็นทรวง
พ.ต.ท.ไพจิตร อ่องศรี
พ.ต.ท.วิทยา - ดุจถวิล ประยูรวงศ์
พ.ต.ท.เจร - อารีย์ คำมีศรี
พ.ต.ท.ประจักษ์ - ดวงกมล นาคศรีสุข
พ.ต.ท.สัญจัย - ศรีสวัสดิ์ บุณยเกียรติ
พ.ต.ท.ขรรค์ชัย - สลินดา อนันตสมบูรณ์
พ.ต.ท.โชคชัย ดีประเสริฐวิทย์
พ.ต.ท.ธนะวัฒน์ สัลลกชาติ
พ.ต.ท.ชวลิต เกตานนท์
พ.ต.ท.สมศักดิ จันหรา
พ.ต.ท.เสริมพันธ์ - ธิดา สิงห์ทอง
พ.ต.ท.วิชัย - ภาวนา ชุ่มจินดา
พ.ต.ท.ชาญ ชุณหวงศ์
พ.ต.ท.พิชิต-สุปรียา ควรเดชะคุปต์
พ.ต.ท.มานิต - พรพรรณ วงศ์สมบูรณ์
พ.ต.ท.ไพรัช - ชมพุนุช โสมภูติ
พ.ต.ท.สุรพันธ์ - ศิวาพร โสรัตน์
พ.ต.ต.สุพจน์ - กันหา เกษมชัยนันท์
พ.ต.ต.วรสิทธิ์ ตันศรีสกุล
พ.ต.ต.สมลวัสดิ์ - สุปราณี มันประเสริฐ

ผกา ปิ่นประยงค์
คุณผาสุข - วนิดา สุบรรณเสณี
ผู้เชี่ยวชาญการประปานครหลวงระดับ 10
(สุวิทย์ ศิริยงค์)
ผู้อำนวยการฝ่ายสำรวจและออกแบบ
เผด็จ ภูรีปติภาน (นสพ.ข่าวสด)
ฝ่ายบริหารโครงการ การประปานครหลวง
ฝ่ายบัญชีการประปานครหลวง
ฝ่ายโรงงานผลิตน้ำบางเขน
ฝ่ายวางแผน การประปานครหลวง
พยอม อัศววัลลภ (ปอล)
พรชัย บุญบันดาลสุข
พรพิมล - อลิษา เลิศเดชเดชา
พนักงานกองควบคุมคุณภาพน้ำ
พนักงานกองบัญชีต้นทุน การประปานครหลวง
พันธ์เทพ - พงษ์สันต์ - สุทธินาท - สมภพ - โสฬส
พิชัย สุภาพ (ห้างปืนสองพี่น้อง)
พี่น้องตระกูล ธชาศรี
ส.ส.พูลสวัสดิ์ มูลศาสตร์สาทร
เพชรยินดี
ไพฑูรย์ - สายสมร พลซื่อ
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปจุฬา
มนัส คราประยูร หจก.กิจไพบูลย์ซัพพลาย
ดร.มั่น พัธโนทัย
แม่ริม เซรามิค เชียงใหม่ (ธวัช ศรีวิชัยนันท์)
ยุทธพล และครอบครัว
ยุพล - อรชร ธรรมขันติ์
รองผู้ว่าการผลิตและส่งน้ำการประปานครหลวง
(สุธรรม ชัชวาลย์วงศ์)
รองผู้ว่าการ (ฝ่ายแผนและพัฒนา) การประปานคร
หลวง (ชวนพิศ ธรรมศิริ)

พ.ต.ต.เรืองศักดิ์ จริตเอก
พ.ต.ต.จารึก มณีภาค
พ.ต.ต.เชิดชาย เสขะนันทน์
พ.ต.ต.พินิจ - อรสา มณีรัตน์
พ.ต.ต.บูรพา ฤกษ์ลังเกต
ร.ต.อ.เพ็ง สงครามยศ และชุด 7
ร.ต.อ.โกวิทย์ วงศ์รุ่งโรจน์
ร.ต.อ.ปรัชญ์ชัย - กนกวรรณ ใจชาญสุขกิจ
ร.ต.ท.สุจินต์ มีกะจิตต์
ส.น.บางซื่อ
ส.น.ลาดพร้าว
ระบับ - ไทยภักดิ์ ธรรมมงคล
ร้านจิตรลดา
ร้านทองไท้เซี่ยงเฮง
ร้านดอกไม้ จุ๋ม บางลำภู
ร้านสุพินดาบูติค
เริงชัย จารุพัฒนเดช
โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง (รัตติยา)
โรงแรมซุปเปอร์
โรงแรมเวกัส (ปัญญา เพิ่มพานิช)
วรรณไว - ปทุมา พัธโนทัย
วรสาสน์ รพิพันธ์
พล.ต.วัฒนา - ประไพ สรรพานิช
วัฒนา - พันทิพา ยุกแผน
วาสนา อะคาเซีย
วาเลนไทน์
วิชัย วราพล
วิชัย สิทธิเจริญดี
วิลลา - ดารา คาเฟ่
ศ.นพ.วีกิจ คุณหญิงชอุ่มศรี วีรานุวัตติ์
ศักดิ์ชาย วิมลเกียรติขจร (ง้วน)

ศิริ เอียงผาสุข
ศิลปชัย - อัมพร
ศุภชัย - อำนวย อัมพุช
ศูนย์วิทยุรามา
สงวน โรจนวาสี ผู้ช่วยผู้ว่าการฝ่ายวิชาการ
สถาบันฝึกอบรมเทคโนโลยีการประปาแห่งชาติ (NWTTI)
สมชาติ เจริญวัชรวิทย์
สมชาย จุนเจือทรัพย์
สมชาย - สุวิมล โฆษะวินทะ
สมาคมนักเรียนเก่าสามเสนวิทยาลัย
สมาคมผู้ประกอบธุรกิจอาวุธปืน
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ส่วนวางแผนและควบคุมพัสดุ
สัจจา วรรธนะกุล
สานิตย์ -พรพิมล แสนทวีพัฒนะ
สำนักงานประปาสาขาตากสิน
สำนักงานประปาสาขาทุ่งมหาเมฆ
สำนักงานประปาสาขาพระโขนง
สำนักงานประปาสาขาภาษีเจริญ
สำนักงานประปาสาขาสมุทรปราการ
สำนักตรวจสอบการประปานครหลวง
สำนักผู้ใช้น้ำราชการการประปานครหลวง
สำนักหอสมุด ม.ธรรมศาสตร์
พลเรือตรี สิทธิพล - สุขสม เจริญผล
สิริ -สุเขษม
สุชาติ โชติวิทยะกุล
สุชาติ แซ่อึ้ง (ชาติ วาเลนไทน์)
สุธรรม - มาลีศรี ธรรมวิชัย (ป๋าแซฟ)
น.ท.หญิงสุดบรรจง ตรุษบรรจง ร.น.
สุพจน์ - บุญสม ใบมงคล

สุวิช ฟูตระกูล ผู้ว่าการการประปานครหลวง
สุวิทย์ (ซ้ง) จุนเจือทรัพย์
สุวิทย์ เอื้อกิตติกุล
เสกสรรค์ ศิระวุฒิ
แสวง - ลำเจียก ปร่ำนาค
โสภณ - กาญจนา หงษ์บุตร
หจก.สหสามชัย
หจก.สุระพัฒนา
หมู่บ้านปรีชา
หอสมุดแห่งชาติ
ห้างค้าเพชร เซี้ยงฮั้ว (นายเอี๋ยว)
ห้างทองจินดามณี
ห้างปืนรัตนา
ห้างปืนอำนาจ (วิเชียร สุภาพ และภรรยา)
อัมพร - บุญลักษณ์ ทิพยุทธ์
อักษรศาสตร์จุฬา 2499
อาวุธ พิทักษ์พงษ์
อุกฤษณ์ - อิสริยา สงวนสิน
อุดม - สุกัญญา ตรีสุขี
EISAI MIYAJI
JICA EXPERTS
MINI MBA รุ่น 14
NAMIGI CO., LTD.
NIGHT WINGS
TRAVEL EAST CO., LTD.
V.I.P. JEWELRY

การครองเรือน

อมรา มลิลา

91 ซอยศรีบำเพ็ญ ทุ่งมหาเมฆ กทม 10120

30 มิถุนายน 2532

เรียน คุณธารา กนกมณี

ดิฉันได้รับจดหมายของคุณ ลงวันที่ 28 มิย 32 ขออนุญาตจัดพิมพ์ 'การครองเรือน' เพื่อแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ นางริ้ว ธรรมเกษม

ขออนุญาตด้วยความเต็มใจ และขออนุโมทนาในกุศลเจตนาครั้งนี้ ขออานิสงส์ที่พึงมีจงเกิดจากการจัดพิมพ์ครั้งนี้ เป็นพลวปัจจัยให้จิตของคุณแม่ริ้ว ธรรมเกษม มีปีติสุขในสัมปรายภพ

ด้วยความนับถือ

อมรา มลิลา

การครองเรือน

เมื่อชายและหญิงคู่หนึ่งตกลงปลงใจร่วมชีวิตกัน ก็เปรียบเสมือนคนทั้งสองทำสนธิสัญญาร่วมหุ้นส่วน เอาชีวิตของตนวางเป็นเดิมพัน ทำกิจการก่อสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น ดังมุ่งหวังตั้งใจไว้

สนธิสัญญามีเพียงแค่นี้

แต่รายละเอียดที่จะกระทำกิจการใช้เวลาชั่วชีวิต

ทำแล้ว บางรายก็ถอนหุ้น ล้มกิจการกลางคัน

บางรายขมขื่น ผิดหวัง สะสมแต่ความเข้าใจผิด ปรารถนาร้ายต่อกัน

น้อยรายที่จะประสบสุขสมหวัง

เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

เราแต่ละคนต่างก็ไม่รู้จักจิตใจของตนเองโดยถ่องแท้ "*คิด*" เอาว่าตนปรารถนาสิ่งนั้น สิ่งนี้ ครั้นถึงวาระโอกาสจริงจังเข้า จึงพบว่า แท้ที่จริง ต้องการสิ่งตรงข้าม เมื่อพบเช่นนั้นแล้ว ถ้ายอมรับความจริง หันหน้าเข้าประนีประนอม ปรึกษาหารือกัน ปัญหาคงลดน้อยลง แต่ส่วนใหญ่ พบแล้ว กลับดึงดันด้วยทิฐิ ป้ายความผิดไปให้คู่กรณี เรื่องจึงบานปลาย กลายเป็นปัญหาแก้ไม่ตก

เอเป็นลูกสาวสุดท้องของพ่อแม่ที่มีฐานะดี ไม่เคยต้องหยิบจับ รับภาระงานบ้าน เมื่อแต่งงานไป สามีมาจากครอบครัวที่พ่อแม่อบรมให้ลูกทุกคนช่วยกันทำงานบ้านเอง ไม่เคยมีเด็กรับใช้

เช้าวันแรกของชีวิตแต่งงาน เอพบว่า การลวกไข่ให้สุกพอดีกับความชอบของสามี เป็นโจทย์ที่ยากเกินสติปัญญาความสามารถ การต้องดูแลปิดประตูหน้าต่างบ้านก่อนเข้านอน เป็นเรื่องน่ารำคาญ ชีวิตวิวาห์ซึ่งแต่เดิมเอฝันว่า จะสดชื่นน่าพิสมัย กลับกลายเป็นยารสขื่นขมไปเสียแล้ว

ตรงกันข้าม ถ้าเอยอมรับความจริง และปรับตัวเอง โดยคิดว่า การทำงานบ้านเองก็เป็นเรื่องน่าสนุก แล้วเข้าไปฝากตัวเป็นศิษย์กับแม่ของสามี ตั้งอกตั้งใจศึกษาเคล็ดวิธีบริหารบ้านจากท่าน วันหนึ่งเอก็จะสนุกและทำบ้านให้เป็นวิมานในฝันได้สมใจ

แต่คนเรามีความแปลกอยู่อย่างหนึ่ง คือยึดมั่นในความเคยชิน ในสิ่งที่ตนถือปฏิบัติมา ว่าดีแล้ว ถูกต้องแล้ว และคิดว่าการปรับปรุงตัวเองให้มีคุณภาพเป็นการเสียหน้า เป็นการถูกบีบบังคับ ยิ่งจากคนใกล้ชิดยิ่งมีปฏิกิริยาอารมณ์รุนแรง

เอเกิดความคิดตั้งแง่กับสามี ตีโพยตีพายว่า เขาไม่รักเธอจริง ทำไมจะต้องบีบบังคับ ให้เธอทำตามความพอใจของแม่ รอยร้าวในใจของคนทั้งสองเริ่มขึ้นแล้ว เมื่ออยู่กันต่อไป การกระทบกระทั่งย่อมเพิ่มเป็นเงาตามตัว หากทั้งสองฝ่ายไม่เอาเหตุผลเข้าเป็นข้อยุติ จิตใจย่อมทุกข์ร้อน นับวันแต่จะร้าวฉานยิ่งขึ้น จนยากจะประสานให้เป็นเนื้อเดียวกันได้

เหตุไฉนจึงไม่ฉุกคิดถามตัวเองบ้างว่า คนในโลกนี้มีมากมาย แต่เราก็เลือกจนได้เขามาเป็นคู่ของเรา อะไรดลใจให้เราเห็นดีเห็นชอบดังนั้น? หรือถามตัวเองต่อไปว่า คำพูด การกระทำ ที่เขาแสดงแล้วเราหวั่นไหว ปลาบปลื้มดีใจ น้อยใจ เสียใจ วุ่นวายใจ

ตามไปนั้น หากเป็นคนอื่น ๆ ที่เราพบเห็นกระทำ เราจะรู้สึกอย่างเดียวกันนั้นหรือไม่

เปล่าเลย เราเห็น เราได้ยินแล้ว ก็ผ่านเลยไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เพราะในใจของเราไม่ได้มีรอยฝังใจเกี่ยวกับคนอื่น ๆ เหล่านั้นเป็นสมุฏฐานอยู่ เหมือนที่เรามีกับคู่ของเรา ใครจะลืมวันเกิดของเรา เราก็ไม่อัศจรรย์ แต่ถ้าคู่ของเราลืม ใจจะหงุดหงิดขัดข้อง น้อยอกน้อยใจ ปรุงคิดต่อเป็นขบวนยาวเหยียด ซึ่งล้วนมาจากอารมณ์ที่คิดไปเอง เห็นเป็นจริงเป็นจังไปเอง ไม่มีเหตุ ไม่มีผลสนับสนุน แต่เราไม่เคยหยุดตัวเอง ให้ฉุกคิดด้วยเหตุผล หรือสอบสวนความคิดของตัวเองให้ถ่องแท้ เมื่อเป็นดังนี้ นับวันการสื่อความหมายด้วยการพูดจากัน ก็รังแต่จะก่อทุกข์ก่อโทษให้กับจิตใจ ผลที่สุด ต่างฝ่ายต่างก็หมางเมิน สงวนปากคำต่อกัน

แต่ใจไม่ได้ประหยัด สงบ สำรวม เช่นกิริยาที่แสดง คิดซัดส่าย ฟุ้งปรุงไปไม่มีฝั่งมีฝา ยิ่งคิด ก็เหมือนยิ่งเติมเชื้อลงในกองไฟ ทำให้ความน้อยใจ แหนงใจ วุ่นวายใจ ทวีขึ้นโดยลำดับ ผลที่สุดก็หันไปพึ่งยาระงับประสาท ยานอนหลับ แทนที่จะหันหน้าเข้าสู้ความจริง แล้วคิดแก้ไขปัญหาเสียก่อนที่มันจะลุกลามใหญ่โตจนเกินการแก้ไขเยียวยา

มีคำกล่าวไว้ว่า *"การแต่งงาน เปรียบเหมือนโศกนาฏกรรมที่นางเอกตายตั้งแต่บรรทัดแรกของบทที่หนึ่ง"*

ถ้าจะพิจารณาหาความหมาย ก็คงได้ว่า เมื่อยังเป็นโสด เรานึกอยากทำอะไรตามอำเภอใจก็ทำได้ ไม่เป็นผลกระทบกระ-เทือนต่อผู้ใด แต่เมื่อแต่งงานแล้ว ชีวิตของเราต้องพัวพันเกี่ยวข้อง

กับพ่อแม่พี่น้องทางฝ่ายสามี ซึ่งเป็นที่รัก ที่ใกล้ชิด คุ้นเคยของเขา เราจะเอาแต่ใจของเราถ่ายเดียว ย่อมไม่ได้ จึงต้องอดออม รู้กาล-เทศะ รู้การควรการไม่ควร การทำอะไรไม่ได้ตามอำเภอใจนั้น เปรียบเหมือนเราตายไปเสียแล้ว

คนเราที่เห็นกัน รู้จักกัน คบหาสมาคมกันนั้น ความจริงแล้ว ไม่ได้รู้จักน้ำเนื้อหัวใจกันเลย จนกว่าจะได้มาอยู่ร่วมชายคาเดียวกัน เห็นจริยาวัตรกันจำเจตั้งแต่ลืมตาตื่น ไปจนเข้านอน วันแล้ววันเล่า นั่นแหละ จึงจะพอรู้จักธาตุแท้ของกันและกัน

เมื่อเป็นคู่รักกัน ความต้องตาต้องใจทำให้แลข้ามรายละเอียดปลีกย่อยเหล่านี้ไปเสีย ต่างฝ่ายต่างมองกันด้วยโลกของความฝัน ครั้นมารู้จักกันในโลกของความเป็นจริง ที่มีปัญหาสารพันรอคอยการตัดสินใจอยู่ การปีนเกลียว การดึงดื้อถือรั้นเอาแต่ใจตัว ก็ค่อยสำแดงออก บางคน เมื่อทำงานด้วยกัน เป็นคนมีเหตุผล อารมณ์เยือกเย็น สุภาพ อ่อนหวาน ครั้นแต่งงานกันแล้ว กลายเป็นคนเจ้าแง่แสนงอน ต้องเป็น *"หนึ่ง"* อยู่ตลอดกาล โดยไม่ฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะใจที่ยึดไว้ว่า เจ้านาย เพื่อนร่วมงานเป็นอย่างหนึ่ง คู่ครองเป็นอีกอย่างหนึ่ง

ความยึดในใจ จึงส่งผลให้เป็นการแสดงออกที่หาคำอธิบายไม่ได้ เพราะผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถอ่านล่วงรู้ความคาดคิดในใจของเรา

พระพุทธองค์ตรัสสอนให้เราอยู่กับความเป็นจริง

ฝึกสติสัมปชัญญะ ปัญญา ให้ระลึก รู้ รอบ และรับตามสภาวะเป็นจริง

ใจที่อยู่กับความเป็นจริง และยอมรับตามสภาวะเป็นจริง คือ ใจที่ไร้น้ำหนัก เป็นอิสรเสรีจากความคาดคอย สมหวัง ผิดหวัง ...ฯลฯ... ใจเช่นนี้เป็นใจที่อิ่มเต็ม พอ บริบูรณ์ในตัวของตัว ไม่ยึดติดอยู่ในสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่แฉลบไปครุ่นหวัง ฝังใจกับสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

เมื่อไม่หลงติดอยู่ในอดีต หรือเผลอเคว้งคว้างปลิวไปอยู่ในอนาคต ใจนั้นจะรู้ ตื่นตัวทั่วพร้อม อยู่กับอะไรก็ตามที่บังเกิดขึ้น ทุกทุกขณะ เป็นอันหนึ่งอันเดียว เคลื่อนประสานไปด้วยกัน เป็นปัจจุบันขณะ ทุก ๆ ขณะอยู่เช่นนั้น

เมื่อใจไม่ตีโพยตีพาย คร่ำครวญหวนอาลัยว่า แต่ก่อนไม่เคยเป็นอย่างนี้ ไม่เคยทุกข์ลำบากอย่างนี้ ...ฯลฯ... ไม่ไปพร่ำเพ้อว่าพรุ่งนี้จะต้องเป็นอย่างนั้น เดือนหน้าจะต้องเป็นอย่างโน้น ...ฯลฯ... ใจก็มีกำลังจดจ่ออยู่ที่ปัญหาเฉพาะหน้าได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ท่านพระอาจารย์ชา วัดหนองป่าพง ให้คำจำกัดความ *"ครอบครัว"* ว่า

ครอบ คืออะไรก็ตามที่มาจำกัดอิสระ เพราะมาครอบแบ่งแยกเราไว้ในบริเวณจำเพาะ ต่างหากจากที่อื่น ๆ ทั่วไป

ครัว เต็มไปด้วยของที่ประทุษร้าย ประหัตประหารทิ่มแทงซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นมีด เป็นครก เป็นเตาไฟ ฯลฯ.ก็ตาม จะหาสิ่งที่สดชื่นรื่นรมย์ เจริญตา เจริญใจ หามีไม่

ก็เมื่อ *"ครอบครัว"* มีกำเนิดรากเหง้ามาเช่นนี้ เราผู้หลวมตัวทำสนธิสัญญาขึ้นมาแล้ว จะขวนขวายสร้างภูมิคุ้มกัน ให้เกิดพลังเพื่อทำกิจการนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้อย่างไร

ถ้าเราไปคิดว่า ผู้เป็นคู่ครองคือตัวเหตุที่มาจำกัดเสรีภาพ ความหงุดหงิดรำคาญย่อมติดตามมา แต่ถ้าเราตั้งวิธีคิดเสียใหม่ว่า ตั้งแต่วันที่เรามีครอบครัว เราจะตั้งสติให้เป็นประดุจครอบแก้ว ระวังรักษาใจของเราให้ไม่เผลอไปชื่นชม นิยมยินดี ในบุคคลอื่น นอกไปจากคู่ครองของเรา

ถ้าคิดเช่นนี้ ครอบก็มีคุณ มีประโยชน์ต่อใจ เพราะเป็นประดุจเกราะคุ้มกันใจ ไม่ให้ความมักมากหลายใจ มาฉุดลากชีวิตครอบครัวให้กลายเป็นสมรภูมิทิ่มแทง ประหัตประหารจิตใจกัน

ความเชื่อใจให้เกียรติซึ่งกันและกัน จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับจะประคับประคองชีวิตครอบครัวให้ยืนยาวราบรื่นอยู่ได้ บีเป็นภรรยาที่ช่างปรนนิบัติสามี เธอดูแลข้าวของเครื่องใช้ของเขาด้วยตนเองทุกอย่าง แม้รองเท้าก็ลงมือขัดเช็ดเอง แต่แทนที่สามีจะรักใคร่ ภูมิใจ เขากลับอึดอัด ระมัดระวังตัวจนผิดปกติเมื่ออยู่ด้วยกัน ยิ่งนานวันเข้า ความอึดอัดก็แผ่กิ่งก้าน กลายเป็นความเบื่อรำคาญบ้าน โดยหาสาเหตุไม่ได้ บีเริ่มโทมนัสใจ หวาดระแวง เซ้าซี้พิรี้พิไร จนเข้าขั้นประสาท

ถ้าทั้งสองฝ่ายหยุดตัวเอง ตั้งสติเพ่งมองพฤติกรรมของตน ก็จะเห็นว่า โดยเนื้อแท้ บีเป็นผู้หญิงที่ยึดครอบครองสิ่งใกล้ตัว เหมือนเถาไม้เลื้อยที่คอยเกาะ พัน ยึด กับอะไรไว้อย่างเหนียวแน่น ถ้าสามีกลับบ้านผิดเวลา เธอจะเริ่มคิดกังวลไปต่าง ๆ นานา นี่เขาคงไปมีอุบัติเหตุ ขับแซงไปชนใครเข้า เอ...อาจไม่ใช่ ใครมาชนท้ายเอานะ... ครั้นคอยไปอีกพักใหญ่ เธอเกิดเปลี่ยนใจ หรือเขาแอบไปเที่ยวกับ “*ใคร*” อารมณ์หึงหวงเริ่มกระพือปีกในหัวใจ

พัดเธอให้ปลิวตามไปเป็นคุ้งเป็นแคว ครั้นสามีกลับมาถึงเหนื่อยแฮ่ก แทนที่เธอจะมอง และรับรู้ตามสภาพจริง ปล่อยให้เขาได้พักรับประทานอาหารตามสบาย เธอปรนนิบัติวัดถากกายของเขาก็จริง แต่พร้อมกันนั้นก็ทิ่มแทง โขกสับด้วยคำพูด คาดคะเนซ้อมค้าง ดั้นเดาไปตามที่อารมณ์ปรุงคิดไป ใจของสามีก็ยิ่งหิวโหยแห้งผากขึ้นโดยลำดับ พูดเล่าความจริงให้ฟัง เธอก็เหมาเอาว่าแก้ตัว

ผลที่สุด เขาก็เลยไม่พูดจาโต้ตอบ หนักเข้าเลยกลายเป็นนิสัยที่เมื่ออยู่กันโดยลำพัง บีจะเป็นฝ่ายพูด ยิ่งพูดก็ยิ่งหงุดหงิดคับแค้นใจ เพราะสามีเอาแต่นิ่งเฉย ไม่สนอกสนใจ

ถ้าบีปรับตัวเองให้หยุดใจอยู่กับความจริง หยิบยกเรื่องที่มีสาระมาสนทนา หรือเปิดโอกาสให้เขาได้เล่าถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ประสบมาในแต่ละวัน สุขภาพจิตของทั้งสองฝ่ายคงดีขึ้น บีเองก็มีโอกาสได้รู้จักสามีในแง่มุมต่าง ๆ ลึกซึ้งขึ้น บ้านก็จะเป็น "*บ้าน*" ที่สมบูรณ์แบบ

ปราชญ์ชาวอินเดียท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า ส่วนใหญ่สามีภรรยานั้นคือศัตรูคู่แค้นที่ตามมาทวงหนี้ จองล้างจองผลาญซึ่งกันและกัน จะใช่ผู้ที่รักใคร่ใยดีต่อกันก็หาไม่

ถ้ายึดนิยามนี้ไว้เป็นหลัก พอจะหงุดหงิด คับข้อง เหตุผลจะตามมารั้งใจไว้ว่า ก็นี่คือปฏิบัติการจองเวร แล้วเรายังจะโง่เซ่อเผลอไปกระตุกปม ก่อเวรก่อภัยใหม่ขึ้นมารัดคอตัวเองเพิ่มขึ้นอีกหรือ ใจก็จะเยือกเย็น เป็นเหตุเป็นผล ค่อยคิดหาลู่ทางแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปโดยลำดับ

ซีแต่งงานอยู่กินกับสามีมาด้วยความราบรื่น จนลูกคนโตเข้ามหาวิทยาลัย ลูกคนเล็กอยู่เตรียมอุดม สามีของซีเป็นนักธุรกิจเดินทางไปค้างแรมในต่างประเทศ คราวละหลาย ๆ เดือนเป็นประจำ ครั้งนี้ซีพาลูกไปรับสามีที่ดอนเมืองเช่นเคย ก็เห็นแอร์โฮสเตสควงแขนสามีลงมาจากเรือบิน เมื่อเจอกันแล้ว สามีก็ยังสาละวนทักทาย พูดธุรกิจกับผู้มารับท่านนั้น ท่านนี้ ซีจึงเข้าไปเตือน ให้เอาหางตั๋วกระเป๋าเดินทางให้คนรถไปจัดการรับกระเป๋าเสีย สามีทำท่าขัดเขิน แล้วชี้ไปที่แอร์โฮสเตส ซึ่งยังควงแขนกันอยู่ว่า น้องเขาเช่าแท็กซี่ไว้แล้ว จะรับผมไปอยู่กับเขา ซีพาลูก ๆ กลับบ้านเถอะ อย่าเป็นห่วงเลย

ซีรู้สึกว่าห้องรับรองที่ดอนเมืองพลิกคว่ำ หมุนคว้างไปหมด เคราะห์ดีที่ลูกไหวทัน เข้าประคองแขนซีไว้ข้างละคน แล้วพาออกมาขึ้นรถโดยปลอดภัย

เพื่อนฝูงบางคนแนะนำซีให้ไปหาหมอเสน่ห์ หมอดู คนทรงบางรายก็ปรักปรำสามี และผู้หญิงใหม่ของเขา จนซีสลดสมเพชใจ ซีเป็นกำพร้า แต่พ่อแม่ของสามีรักใคร่ซีเหมือนลูก เมื่อมีเรื่องเกิดขึ้นเช่นนี้ ท่านทั้งสองก็โอบอุ้ม ปลุกปลอบใจซี

ซีระส่ำระสาย ตัดสินใจไม่ถูก ไม่รู้จะทำประการใด ทั้งน้อยใจ แค้นใจว่า เหตุใดสามีจึงทำอย่างเลือดเย็นเช่นนี้ ทำไมไม่บอกเล่าเก้าสิบให้เธอรู้ตัวก่อนบ้าง มีสิ่งใดที่เธอบกพร่อง จะได้หันหน้าเข้าปรึกษาหารือกัน แล้วปรับปรุงให้เป็นที่ถูกอกถูกใจ

เธอนึกถึงพระพุทธองค์ เพราะซีเติบโตมาในครอบครัวที่รักษาศีล ทำบุญใส่บาตรเป็นวัตรประจำ ซีสวดมนต์แล้วอธิษฐาน

ขอให้ท่านปกป้องรักษาซีด้วย จะอ่านหนังสือธรรมะเล่มไหน จิตใจก็ว้าวุ่นจนอ่านไม่รู้เรื่อง

คืนนั้นซีฝันว่าได้ไปกราบพระ กระแสเมตตาจากท่านสัมผัสใจ ทำให้ซีชุ่มชื่นขึ้น ท่านสอนให้ซีแผ่เมตตา ตื่นขึ้น ซียังชุ่มชื่นจากกระแสเมตตาในความฝัน ซีตั้งต้นแผ่เมตตา แต่แล้วก็เกิดความสงสัยว่า จะแผ่อย่างไร ตั้งใจนึก แล้วเอ่ยชื่อสามีและแอร์-โฮสเตส หรือเอารูปคนคู่นั้นมาเพ่งดู แล้วกำหนดใจแผ่เมตตา ผลที่สุด ซีไปค้นรูปมาวางไว้หน้าโต๊ะพระ แล้วตั้งต้นกำหนดใจแผ่เมตตา แต่แปลกแท้ ๆ พอเพ่งมองรูป อารมณ์แค้น ทุกข์โทมนัสพลุ่งขึ้นมา จนซีต้องคว่ำรูปลง แล้วปล่อยให้ตัวเองร้องไห้ จนรู้สึกใจค่อยเบาสบาย

ซีไม่ท้อถอย พากเพียรทำโจทย์ข้อนี้ทุกวันไป ผลที่สุดอีกสามเดือนต่อมา ซีก็แผ่เมตตาได้สำเร็จ เมื่อใจเป็นเมตตาแท้จริงความทุกข์โสมนัส แค้นเคืองหายไปจากจิตใจ เหลือแต่ความสลดสังเวชในความไม่เที่ยงของใจ ใครจะนึกว่าชีวิตซีจะเป็นอย่างนี้

แทนการออกสังคมเช่นที่เคยทำมา ซีเอาเวลามาฝึกใจนั่งสมาธิ และอ่านหนังสือธรรมะ ยิ่งปฏิบัติ ซีก็ยิ่งมหัศจรรย์ในความรู้ ความเห็น ที่เกิดขึ้นในใจ

แต่เดิมซียึดว่า สามีเป็นสมบัติของซี เคยนึกอธิษฐานว่าแม้จะตายก็ขอให้ได้ตายพร้อม ๆ กัน อย่าให้ต้องพลัดพรากจากกันเลย มาบัดนี้ ซีขบขันในความเขลาของตน สามีที่ซีเคยภาคภูมิใจว่า รู้จักเป็นอย่างดี มีความรักใคร่ ซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงนั้น ซีกลับเห็นเขาเหมือนแขกแปลกหน้าที่ไม่เคย

รู้จักมาก่อนเลย การเดินทางอันวกวนในสังสารวัฏนั้น ยากที่ทั้งเธอและเขาจะได้เกิดเติบโตมาพร้อม ๆ กัน จนเป็นคู่ครองกันทุกภพทุกชาติ หลาย ๆ ภพชาติที่ไม่ได้เจอะเจอกัน เขาก็คงเจอะเจอกับคุณแอร์และได้ครองคู่กัน

มาชาตินี้ เธอได้พบกับเขาก่อน ก็ทึกทักยึดว่า เขาเป็นของเธอแต่ผู้เดียว

คุณแอร์ก็คงรู้สึกเช่นนั้นเช่นกัน เมื่อเจอะเจอกับเขา

อดีตสัญญามีความฝังใจเป็นรอยพิมพ์ลึก ฉุดลากให้ขาดสติ ขาดปัญญา กระทำสิ่งที่เป็นความเบียดเบียน ความประ-ทุษร้ายต่อกันโดยไม่รู้ตัว เพียงเพราะยึดมั่นถือมั่นในอดีต พระ-พุทธองค์ทรงสอนว่า ของทุกอย่างมาแต่เหตุ เพราะอย่างนี้เองถ้าเรามีสติปัญญาสาวลงไปจนพบต้นเหตุแท้จริงแล้ว ใจก็หมดปัญหา เพราะเขาไม่ได้แกล้ง ไม่ได้ย่ำยีน้ำใจเรา แม้เราเองก็ไม่ได้บกพร่องเสียหายตรงไหน เมื่อเหตุมีอยู่เช่นนั้น ผลก็ต้องเป็นไปดังที่ได้เป็นไปแล้ว ใจที่ลังเลสงสัย น้อยใจ โทมนัสใจ ก็สงบ อิ่มเต็ม ด้วยความรู้ ความเข้าใจตามเป็นจริง

ซีก้มลงกราบพระพุทธองค์ด้วยความตื้นตันซาบซึ้ง

...พระกรุณาธิคุณกว้างใหญ่ล้ำลึกดุจห้วงมหรรณพ...นอกจากจะอธิบายแยกแยะให้รู้ ให้เห็นตามแล้ว ยังวางยาป้องกันไว้ให้อีกด้วย เพราะท่านทรงล่วงรู้อยู่ว่า เหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้นกับครอบครัวแล้วครอบครัวเล่า ท่านจึงทรงอบรมให้สาวกสาวิกาทั้งหลาย ฝึกใจให้มีความสันโดษ ยินดี แต่ในคู่ครองของตน

รักษาศีลเสมอด้วยชีวิต ขณะเดียวกัน ก็ย้ำให้เจริญสติ รู้อยู่กับปัจจุบัน

เพราะปัจจุบันคือสารัตถะ ความเป็นจริงแห่งชีวิต

เมื่อเราตกลงปลงใจ ร่วมหุ้นส่วน ก่อสร้างครอบครัวกับใครแล้ว แม้ในภายภาคหน้า เกิดไปเจอะเจอหุ้นส่วนในอดีต ก็ต้องยับยั้ง หักใจ ให้อยู่กับความเป็นจริง เคารพกฎกติกาของความเป็น "*มนุสโส*" ที่ต้องมี "*ศีล*" และ "*ธรรม*" เป็นอาภรณ์ประดับใจ

ถ้าคนใดไร้ธรรมะ ผู้นั้นก็ปล่อยจิตใจให้ไหลตามความทะยานอยากของราคะในใจ อุปมาดังได้ยินมาว่า กาลครั้งหนึ่งมีกาตัวหนึ่ง อาศัยจิกกินผลไม้ร่วมกับนกอื่น ๆ ด้วยความผาสุกอยู่บนฝั่งน้ำ วันหนึ่ง มีซากช้างตายลอยตามลำน้ำมา กาได้กลิ่นซากช้าง ก็บินไปเกาะกินด้วยความเอร็ดอร่อย กระแสน้ำพัดพาซากช้างไหลไปเรื่อย ๆ จนจะพ้นฝั่งหลุดออกมหาสมุทรไป ฝูงนกห่วงใยกาจะบินเข้าฝั่งไม่สำเร็จ จึงพากันร้องเตือน ให้กาทิ้งซากช้างเสียกากำลังหลงเพลินในรสอันถูกปาก ก็ไม่นำพาต่อคำเตือนมิใยนกจะให้สติว่า ซากช้างนั้นไม่ปลอดภัย เพราะวันหนึ่งย่อมจมลงไปในน้ำ ไม่เหมือนแผ่นดิน ที่คงทนแข็งแรง หรือหากกาจะฉุกได้คิด บินหนีจากไปก่อน ซากช้างจมน้ำ วาระนั้น ซากช้างก็หลุดลอยเข้าไปในมหาสมุทร แลไม่เห็นฝั่ง เกินกำลังที่กาจะสามารถพาตัวเองบินกลับเข้าฝั่งได้สำเร็จ

ซากช้างเปรียบได้กับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่าง ๆ ซึ่งเป็นวัตถุที่มาเร้า ให้ความใคร่ในจิตใจของเราพุ่งทะยานขึ้น จนลืมความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สติที่รั่วเผลอปล่อยใจให้ไปเสพซาก

ช้าง อย่างมัวเมาเอร็ดอร่อยเมื่อเสพแล้ว วัตถุเหล่านั้นก็เย้ายวนให้ใจถลำลึก ผิดศีล ผิดธรรม เพิ่มขึ้นโดยลำดับ จนขาดทุนยับเยิน หนี้สินล้นพ้นตัว ถูกฟ้องล้มละลาย ขาดสูญจากภพภูมิของมนุสโส จมลงไปในสังสารวัฏ หาทางกลับเข้าฝั่งไม่พบ

หรือฉุกคิดได้ รู้ตัว ผละจากเครื่องเย้ายวนเหล่านั้น ก็หมดเรี่ยวแรงที่จะเจริญสติสัมปชัญญะ ปัญญาให้มารักษาใจจนเข้าสู่มรรคได้สำเร็จ ผลที่สุดก็ถูกคลื่นลมของโลกธรรม คือ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ พัดกระหน่ำจนสะบักสะบอมหมดกำลัง จมลงในสังสารวัฏเสียก่อนจะพบมรรค

ภัยอันตรายสำหรับบุคคลผู้ตั้งอยู่ในความประมาทจึงน่ากลัวดังนี้

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซีหมุนความทุกข์ ความเสียใจ ให้มาเป็นหินลับสติปัญญา ค้นหาจนเจอมรรคแทนการก่อเวรกับสามีและคุณแอร์ เธอเมตตา อภัย อโหสิแก่กัน หมุนสิ่งนั้นมาเป็นโจทย์สอนใจให้เห็นสัจธรรม เธอจึงถือเขาทั้งสองเป็นครูผู้มีพระคุณ ช่วยปลุกให้ตื่นจากความหลงงมงาย ยึดผิดเห็นผิด มาขวนขวายหาอริยทรัพย์ คือ คุณงามความดี สะสมเป็นเสบียงให้ตนเอง

พระพุทธองค์ตรัสว่า ไม่มีใครก่อทุกข์ก่อโทษให้เราได้เท่ากับใจของเราเองเป็นผู้ก่อ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละอัน แต่ละอัน เป็นกลาง ไม่ดีไม่ชั่ว ด้วยตัวของตัว สุดแต่ใจของผู้เกี่ยวข้องจะหมุน แปลความหมายไปต่าง ๆ นานา จึงเกิดเป็นดี เป็นชั่วขึ้น

ถ้ายึดมั่นว่าทุกสิ่งต้องเที่ยง เป็นไปตามครรลองที่หวังอยากให้เป็น เราจะทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำอีก ไม่มีที่สิ้นสุด แต่ถ้าเรารู้จักเลี้ยงใจให้อยู่กับความจริง สิ่งใดเกิดขึ้น ยอมรับ ตั้งสติปรับใจให้ค่อยคิดพิจารณาหาลู่ทาง ผลที่สุด ทางออกย่อมมี ให้เราพาชีวิตผ่านวิกฤตไปได้เสมอ

ครั้นอยู่กันไป เกิดสมาชิกใหม่ในครอบครัวขึ้น ความยุ่งยากก็เพิ่มเป็นเงาตามตัว มีภาษิตว่า "*การปลูกข้าวใช้เวลาเป็นเดือน ปลูกไม้ยืนต้นใช้เวลาเป็นปี ปลูกคนต้องใช้เวลาชั่วชีวิต*" คำกล่าวนี้อาจไม่ประทับใจให้เห็นจริง จนกว่าต้องมาฟูมฟัก "*ปลูก*" ลูกให้เจริญเติบโต ทั้งกายและใจ ขึ้นมาเป็นดังหวังตั้งใจ

เมื่อรู้ว่าผู้เป็นแม่เริ่มตั้งท้อง ผู้เกี่ยวข้องต่างก็ตั้งความหวังปรุงคิดปรารถนาไปต่าง ๆ นานา ต้องการสมาชิกใหม่เป็นหญิงบ้าง เป็นชายบ้าง รูปร่างหน้าตาหมดจดอย่างนั้น อย่างนี้ มีสติปัญญาเฉียบแหลม ...ฯลฯ... สุดแต่ตนเองจะโหยหาปรารถนาสิ่งใด ความฝังใจเหล่านี้ที่บรรจุแน่นอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ ซึ่งแม้เจ้าตัวเองก็หามีสติทันรู้สึกไม่ ค่อยพากันแสดงตัวออกมาเป็นสายไม่รู้จบรู้สิ้น

ยิ่งมีข้อกำหนดมาก โอกาสจะผิดหวังก็มากเป็นเงาตามตัว

บางทีหลานก็เกิดใหม่กลายเป็นชนวนให้พ่อแม่ฝ่ายชายกับพ่อแม่ฝ่ายหญิงหมางเมินต่อกัน เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการเป็น "*เจ้าของ*" ตุ๊กตาที่หายใจได้ตัวนี้

ถ้าพิจารณาดูดี ๆ จะเห็นชัดว่า "*ความรัก*" ที่แต่ละคนยัดเยียดให้ แท้จริงไม่ใช่ความรักตัวเด็ก แต่เป็นความรักตัวเอง

อยากปั้นตัวเอง เปลี่ยนตัวเองให้เป็นอย่างนั้นต่างหาก เมื่อมีใครอื่นปรารถนาไม่สอดคล้องกับตน จึงหงุดหงิด หวงแหน แสดงอำนาจชิงดีชิงเด่นใส่กัน

พ่อแม่จะวางกฎเกณฑ์ในการอบรมลูกก็ไม่สำเร็จ เพราะญาติผู้ใหญ่เหล่านั้นแทรกแซงเข้ามามีส่วน โดยไม่คอยคำเชื้อเชิญ

ดีมาปรึกษาถึงความอึดอัดใจว่า จะอบรมอะไรลูกก็ไม่เชื่อฟัง เพราะคุณย่าคอยปกป้อง ตามใจจนไม่รู้การควร การไม่ควร

ถ้าต่างฝ่ายต่างยึดมั่นในความคิดของตน ก็คงกระทบกระทั่งกันไม่รู้จบ แต่ถ้าตั้งสติ สอนใจตนว่า เหตุมีมาอย่างนี้ ผลจึงได้เป็นอย่างที่กำลังเป็นอยู่ พยายามหมุนความจริงมาเป็นเครื่องประคับประคองใจ "*กาย*" ของเขาเป็น "*ลูก*" เราก็จริง แต่ "*ใจ*" ที่เป็นตัวบงการให้เขาคิดนึก กระทำสิ่งใดใดลงไปนั้น เป็นแขกแปลกหน้าต่อเรา หาใช่ "*ลูก*" ของเราไม่ ใจจะได้สำรวมไม่ทึกทักไปยึด บงการเอาตามอำเภอใจ

ขณะที่ดีต้องตั้งสติ คอยเตือนตัวเองว่า ถ้าไม่มีคุณย่าก็ไม่มีสามีเป็นตัวเป็นตนขึ้นมา เมื่อเรารักสามี เราก็ต้องรักใคร่กตัญญูต่อแม่ของเขา ลูกของเรา ก็หลานของท่าน ท่านมีน้ำใจรักใคร่ เอาไปอุ้มชูดูแล เราก็ควรชื่นชมยินดี แทนการคิดหงุดหงิดคับข้องใจว่า ท่านมาข่มเหงน้ำใจ แย่งลูกไป หรือท่านมาบงการให้เลี้ยงลูกอย่างนั้น อาบน้ำอย่างนี้ เราก็ไม่ต้องเถียง หรือออกความคิดเห็นอะไร เพราะท่านย่อมเลี้ยงสามีเรามาด้วยวิธีอย่างนี้ ท่านจึงมั่นอกมั่นใจ และภูมิใจในความสำเร็จของท่าน

ฝ่ายคุณย่าก็รำพันว่า โอ๊ย...ผู้หญิงสมัยนี้แย่จริง ๆ ดีแต่

ผลิตลูกออกมา แล้วก็ไม่ดูแล ปล่อยให้ท่านต้องเหนื่อยยาก กลับมาเลี้ยงลูกอ่อนใหม่ กรรมเวรแท้ ๆ

แต่ละฝ่ายก็มองออกไปจากความคิดเห็นของ "*ตน*" โดยไม่เคยหยุดทบทวนว่า ขณะที่ตนคิดเช่นนั้น อีกฝ่ายคิดเช่นไรบ้าง ต่างฝ่ายต่างเชื่อความคิดของตน ซึ่งถูกแรงโน้มถ่วงของ "*ตัวตน*" ชักพาให้ปรุงคิดไป แล้วก็สะสมความทุกข์ ความคับข้องใจ เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ เมื่อไรที่ความเหนี่ยวรั้งใจขาดสะบั้นลง สงครามปากก็ระเบิดขึ้น คุณย่าทวงบุญทวงคุณว่า ท่านอดทนแค่ไหนอย่างไรบ้าง ในการต้องทำตนเหมือนพี่เลี้ยงหลาน แต่ลูกสะใภ้ไม่เคยเห็นบุญคุณ

ดีก็ฟิวส์ขาด สวนคำว่า ใครไปขอร้อง คุณแม่มาแย่งทำเอง ข่มเหงน้ำใจต่าง ๆ นานา แล้วยังมีหน้ามาพาลใส่อีก ผลจากการประคารมครั้งนี้ คนกลางคือ สามี บอบช้ำ สะบักสะบอมจากควันหลง จึงมีคำกล่าวของท่านผู้รู้เตือนใจไว้ว่า "*คลุกคลีกับตัวเอง ให้สำรวมความคิด คลุกคลีกับผู้คน ให้สำรวมวาจา*"

อีกรายหนึ่ง ชื่ออี เล่าว่า สมัยที่ตัวเองเป็นลูกสะใภ้ จะพูดกับแม่ผัวก็ต้องหมอบ ต้องคลาน เคารพนบไหว้ ครั้นลูกชายแต่งงานกลับมาจากเมืองนอก แยกบ้านไปอยู่ต่างหากแล้ว เช้าขึ้นก็เอาตะกร้าใส่ลูกอายุขวบกว่า มาทิ้งให้เลี้ยงทุกวัน เลี้ยงแล้วความดีไม่ปรากฏ มีแต่คำตำหนิ วิพากษ์วิจารณ์ จากลูกสะใภ้และลูกชายเป็นอาจิณ เธอก็ไม่ว่ากระไร นึกปลอบใจตนเองว่า ยุคสมัยกำลังเปลี่ยน เราต้องอยู่กับความจริง

ปีถัดไป ลูกสะใภ้เกิดไม่ชอบใจบ้านที่อยู่ จะเปลี่ยนใหม่

ระหว่างที่ยังไม่ได้บ้านใหม่ ทั้งหมดก็ย้ายเข้ามาอยู่รวมกับเธอ โดยอ้างว่า เธออยู่กับเด็กรับใช้ มีที่ว่างเหลือทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ เข้ามาอยู่แล้ว ลูกสะใภ้ก็เริ่มวุ่นวาย รื้อสวนญี่ปุ่นทิ้ง เปลี่ยนเป็นสระบัว โดยไม่ถามความเห็น หรือขออนุญาตจากเธอก่อน

บางครั้งลูกนอนหลับอยู่บนเตียงของเธอ ลูกสะใภ้กลับมาถึง ก็ปีนขึ้นไปบนเตียง หมอนหนุนศีรษะวางอยู่ ก็ไม่ใส่ใจ อยากเหยียบก็เหยียบ อยากนั่งก็นั่งทับลงไป หน้าตาเฉย อีถูกเลี้ยงมาแบบโบราณ แม้สบู่ที่ถูตัว ยังต้องแยกก้อน ที่ถูหน้าไว้ต่างหากจากก้อนที่ถูร่างกายท่อนล่าง ขันล้างหน้าของเธอ ลูกสะใภ้ก็เอาไปแช่กางเกงในสำหรับซัก

อีคับเครียด หงุดหงิด ทุกอย่างในบ้านกลายเป็นสิ่งกีดหน้าขวางตา น่าเบื่อ น่ารำคาญไปหมด ยิ่งกว่านั้น เด็กรับใช้มาบ่นจะขอลาออก เพราะทนความวุ่นวายแสดงอำนาจตามอำเภอใจของลูกสะใภ้ไม่ไหว เพื่อนฝูงแนะนำอีให้ฝึกภาวนา และปล่อยวาง

อีตั้งอกตั้งใจปฏิบัติตาม จนจิตใจค่อยสงบ นึกสอนใจตัวเองว่า เขามาเป็นครู สอนให้เราได้เห็นตะกอนกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในใจ จะได้ตั้งหน้าตั้งตากำจัดให้หมดสิ้นไป

ขณะที่จิตใจอีเริ่มกลับเป็นปกติ ลูกสะใภ้ก็ตั้งท้อง และมีอาการแพ้อย่างรุนแรง รับประทานอะไรอาเจียนออกหมด วันหนึ่งเธอบ่นอยากรับประทานขนมผิงที่ฉะเชิงเทรา อีสู้อุตส่าห์ขับรถไปฉะเชิงเทรา เพื่อหาขนมผิงมาให้ ปรากฏว่าลูกสะใภ้อารมณ์ไม่ดี นอกจากจะไม่แตะต้องขนมแล้ว ยังพาลว่า เธอบอกสามีให้เป็นคนไปจัดการต่างหากแล้วธุระอะไรอีจึงต้องมาวุ่นวาย

อีชอกช้ำใจจนต้องไปร้องไห้ระบายความคับแค้นใจกับเพื่อน แล้วเลยเกิดความแหนงใจ ไม่อยากยกมรดกให้ลูก ความรักความแค้นพลุ่งขึ้นสู้รบกันบนหัวใจอี

ถ้าค่อย ๆ พิจารณาเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง อีก็จะสงสารลูกสะใภ้จับใจ เพราะยังไม่ทันตายจากชาติภพนี้ คตินิมิตก็แสดงให้ปรากฏแล้วว่า ภพภูมิที่จิตใจของเธออยู่อาศัยคือเปตภูมิ เธออยากกินขนมผิง ขนมผิงก็มีมาดังเนรมิต แต่จิตใจของตนเองที่ไม่มีคุณงามความดีเป็นเครื่องค้ำจุน ทำให้เห็นผิดเป็นชอบ เกิดอารมณ์วิปริตแปรปรวน ตั้งแง่ว่า ไม่ปรารถนา เพราะไม่ใช่สิ่งที่สามีไปขวนขวายหามาให้ ดูแล้วก็ไม่ผิดกับเปรตที่หิวโหยอยาก แต่ก็กินไม่ได้ นอกจากแสบท้องเพราะกินไม่ได้แล้ว ยังแสบปวดในใจเพราะสามีไม่ใส่ใจใยดีดังที่นึกปรารถนา

หากเห็นเช่นนี้ อีก็จะหยุดปรุงคิดให้ชอกช้ำ ทำร้ายใจตัวเองโดยเปล่าประโยชน์

แต่คนเราแปลกแท้ ไปยึดติดอยู่กับความมีตัวตน แล้วปล่อยให้ความยึดผิด ๆ นี้ ฉุดลากใจของเราให้คิดผิด เห็นผิดไปว่า ดูทีหรือ เราสู้อุตส่าห์ข่มใจดิบดีกับลูกสะใภ้จนถึงปานนี้แล้ว เขายังสามหาว อวดดีตอบเรา แล้วเลยเป็นโรคติดต่อ ซึมซับความเห็นที่ผิด ๆ หรือมิจฉาทิฐิ มาเป็นอารมณ์ เกิดความโกรธอาฆาตจนไม่อยากยกมรดกให้

ที่เราว่าเรารักลูก มีอะไรก็หวงแหน เก็บรักษาไว้ให้นั้นจริง ๆ เรารักตัวเองต่างหาก เราเอาทรัพย์สินบ้านช่องเป็นเครื่อง

ต่อรองอำนาจ ที่จะทำให้ลูกต้องศิโรราบ ตามความพึงพอใจของเรา แล้วจึงตกรางวัลให้

เอฟทะเลาะเบาะแว้ง ขัดใจกับลูก รวมทั้งเขยและสะใภ้ เพราะคนเหล่านี้ สุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายเกินตัว หนักไม่เอา เบาไม่สู้ เขาคิดว่า เป็นความรับผิดชอบที่จะต้องบ่นว่า ตักเตือน แก้ไขบุคคลเหล่านี้ให้สำเร็จ เลยเป็นผลให้ตนเองความดันเลือดสูง เจ็บหัวใจ เวลามีเรื่องขุ่นเคือง

ถ้าเอฟจะคิดเสียใหม่ว่า ตนได้ทำหน้าที่พ่อครบถ้วน โดยให้การศึกษาอบรม จนลูกแต่ละคน มีหน้าที่การงาน และครอบครัวเป็นหลักแหล่ง สะสมทรัพย์สมบัติ พอจะเป็นมรดก ให้ลูก ๆ ได้อยู่กินกันอย่างเป็นสุข เป็นอันหมดสิ้นภาระกันแล้ว แต่ลูกและเขยสะใภ้ จะมีสติปัญญา รักษาสมบัติเหล่านี้ให้ยั่งยืน งอกงามต่อไปได้แค่ไหน เพียงไรนั้น เป็นเรื่องของพวกเหล่านั้นโดยเฉพาะ ผู้ใดประกอบเหตุอย่างใดไว้ ผลอย่างนั้นย่อมกลับมาสนองต่อผู้ประกอบเหตุ

ถ้าเราสงสัยอยากรู้อนาคตของพวกลูก ๆ จากพฤติกรรมของเขา เราก็พอเดาออกแล้ว หากจะตายไปเมื่อใด ก็เป็นอันสิ้นสงสัย ถ้ารู้จักดูแลใจให้คิดดังนี้ เอฟก็จะหายจากโรคความดันสูง และโรคหัวใจ ไม่ก่อเวรใหม่ ด้วยการทะเลาะเบาะแว้ง ขัดใจกับลูก ๆ ถ้าเขาไม่รักสมบัติของเขา เห็นแก่ประโยชน์เฉพาะหน้า สุรุ่ยสุร่าย ทรัพย์สินที่สิ้นเปลืองไปเหล่านี้ ก็ทำให้มรดกที่พวกเขาจะได้รับ ลดน้อยตามไป

ถ้าอยากได้มรดกมาก ๆ เขาก็ต้องขวนขวายเปลี่ยนนิสัยให้

มัธยัสถ์ เป็นเครื่องพิสูจน์คำตรัสของพระพุทธองค์ที่ว่า *"เราเป็นผู้รับมรดกแห่งการกระทำของเราเอง"*

ไม่มีใครสามารถหยั่งรู้ว่า ชีวิตของตนจะประสบสิ่งใดใดบ้าง แต่เราสามารถ *"รู้"* และควบคุมการตัดสินใจ เพื่อตอบสนองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละเหตุการณ์ แต่ละเหตุการณ์ได้ ถ้าฝึกสติให้ *"รู้"* อยู่กับใจ ไม่วอกแวก ยึด ติด กับสิ่งที่ล่วงไปแล้ว หรือปรุงคิดไปถึงสิ่งที่ยังมาไม่ถึง

พ่อแม่เป็นอันมากสมัยนี้ ทุ่มเทเวลาไป เพื่อแสวงหาวัตถุสิ่งของไว้ให้ลูก ด้วยสำคัญว่า โลกามิสเหล่านี้คือสิ่งที่ลูกปรารถนา กว่าจะทราบความจริงทุกอะ งก็ผิดพลาดไปหมดแล้ว

จีรู้สึกเหมือนโลกถล่ม เมื่อไปพบอาจารย์ใหญ่ตามนัด และได้ทราบว่า ลูกสาวคนเดียวของเขาติดยาและตั้งครรภ์ จีไม่เข้าใจว่า เหตุใดเธอจึงประพฤติเช่นนั้น เพราะเท่าที่ระลึกนึกได้ เขาทุ่มเทเวลาทำมาหากินสร้างฐานะเพื่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ภรรยาก็ช่วยอีกแรงหนึ่ง ทุกสิ่งที่ลูกปรารถนา เขาสรรหามาให้ไม่เคยบกพร่อง ผู้คนที่รู้จักก็เปรียบเทียบว่า เขาเลี้ยงลูกประดุจเทวดาเดินดิน ไม่ว่าสิ่งใดที่ลูกปรารภจีแทบจะเนรมิตให้สำเร็จในบัดใจนั้น

แต่ถ้าฟังที่ลูกสาววัย ๑๓ ปี เล่าให้จิตแพทย์ฟังเราแทบไม่เชื่อ

เธอเล่าว่า เธอเหงา ว้าเหว่ และเป็นเด็กกำพร้าเพราะถึงจะมีพ่อมีแม่ ก็เหมือนไม่มี ปกติอาทิตย์หนึ่งจะหาโอกาสพูดกับพ่อหรือแม่สักคำก็ทั้งยาก เพราะท่านทั้งสองมีธุรกิจ งานสังคมล้นมือ จนไม่มีเวลาจะสนใจเรื่องของเธอ แม้แม่บ้านที่แม่จัดจ้างมาดูแลจะเป็นคนดี มีเมตตา แต่เธอก็รู้ว่า แม่บ้านไม่สามารถเป็นพ่อแม่

ให้ได้ ทุกวันแม่บ้านจะดูแล ให้คนรถพาไปส่งโรงเรียน พร้อมทั้งจ่ายเงินให้จับจ่ายใช้สอย วันละห้าร้อยบาท

ความเหงาในใจทำให้เธอแสวงหา คบเพื่อนที่พาแอบทำในสิ่งไม่เคย เพื่อเสพความตื่นเต้นเร้าใจเป็นต้นว่า หนีเที่ยวตามดิสโกเธค โดยบอกแม่บ้านว่าจะไปวันเกิดเพื่อน หรือโรงเรียนมีกิจกรรม บางครั้งเสาร์ อาทิตย์ ก็ไปค้างกับเพื่อน โดยอ้างว่าโรงเรียนไปค่าย สุดแต่จะหาเหตุมาอ้าง

เมื่อความเรียกร้องในใจไม่เคยสัมฤทธิ์ผล เพราะพ่อแม่แปลความต้องการของเธอออกมา เป็นวัสดุสิ่งของเงินทอง เธอก็ยิ่งบ้าบิ่น ลองในสิ่งที่เป็นอันตรายต่อตัวเองมากขึ้น ๆ เพราะคิดแต่เพียงให้เขาทิ้งกิจวัตรประจำวัน มาใส่ใจใยดี "*จิตใจ*" ของเธอบ้าง เธอไม่ทุกข์ร้อน ไม่เข้าใจว่า ผลที่ติดตามมาจากการกระทำเหล่านี้จะเป็นพิษเป็นภัยต่ออนาคตของเธออย่างไร

เธอตั้งคำถามว่า ก็เมื่อเราหิว เราไม่มีสิทธิ์ดั้นด้นหาอาหารมากิน เพื่อบำบัดความหิวหรือ

แต่เธอขาดสติปัญญาที่จะเฉลียวใจ คิดถามตนเองต่อไปอีกคำถามหนึ่งว่า แล้วอาหารที่เราไขว่คว้าหามากินนั้น เป็นอาหารดี มีประโยชน์ต่อสุขภาพใจหรือเป็นอาหารไร้คุณค่า กินเข้าไปแล้วทำให้ท้องอืดท้องเฟ้อ ปวดมวนในท้อง ดีไม่ดีอาจเป็นพิษ ท้องเดินติด ๆ กันจนถึงตายได้

จีเป็นเด็กกำพร้า เจ็บปวด ขมขื่น จากการถูกญาติพี่น้องเหยียบย่ำรังเกียจ จึงมุมานะ ก่อร่างสร้างตัว ประสบการณ์ในชีวิต สอนให้ฝังใจเชื่อว่า เกียรติคือความมีฐานะดี เขาจึงขวนขวาย

ทุกวิถีทาง ที่จะหา *"เกียรติ"* ให้ลูก เพื่อลูกจะได้ไม่เกิดปม เจ็บปวดขมขื่นอย่างเขา

ความฝังใจในสิ่งที่ตนประสบมา คือ อุปาทานเป็นดุจตะปูตอกตรึงใจของคนเรา ให้ยึดติดอยู่กับอดีตที่เป็นเหมือนรอยพิมพ์ฝังติดอยู่ในใจ ทำให้ละเลย ไม่เห็นความจริง ที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าทุก ๆ ขณะ ถ้าจีทำในใจให้เป็นกลาง ๆ รับฟังคำร่ำร้องของลูก ยืดหยุ่นผ่อนปรนตามแต่ละโอกาส ทั้งสองฝ่ายก็มีทางผ่อนปรนเข้าหากัน และเข้าใจในเหตุผลของกันและกัน เป็นการพัฒนาจิตใจตนเอง ให้มองเหตุการณ์รอบตัว ในระนาบที่กว้างไกล ใกล้เคียงความเป็นจริงขึ้นโดยลำดับ

ถ้าจีไม่มีธรรมในใจ เขาจะผิดหวัง โกรธเกรี้ยว โทมนัส ขัดเคืองใจเอากับลูก แล้วก็เริ่มบ่น ทวงบุญทวงคุณว่า ตนเหนื่อยยากลำบากมาแค่ไหน สู้อดทนเสียสละความสุข ความสนุกสนาน ตามใจตัวเอง ทุ่มเทให้ลูก ให้ครอบครัว แล้วดูเอาเถอะ ลูกจะมีน้ำใจประพฤติตนให้ชื่นใจสักนิดหนึ่ง ก็ไม่มี

ลูกก็กรีดร้อง ประท้วงว่า เธอไม่ได้ต้องการให้พ่อเหนื่อยเคร่งเครียดอย่างนั้น เธอสนใจ ปรารถนาเพียงให้พ่ออยู่บ้าน พูดคุยกับเธอ รับรู้เรื่องราวของเธอต่างหาก แล้วต่างฝ่ายต่างก็เจ็บปวดมากขึ้น จิตใจแตกแยกจากกัน กว้างไกลจนยากแก่การเยียวยา

ตรงกันข้าม ถ้าไม่ยึดมั่นถือรั้นกับความคิดของตน เมื่อลูกร่ำร้องต้องการความใกล้ชิด ก็ผ่อนปรน แสวงหาหนังสือ หรือท่านผู้รู้ ปรึกษาปัญหาเหล่านี้ ก็จะพบทางออก ที่รอบคอบ ปลอดภัย หรือหากเผอเรอจนความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว แทนการบ่น

ปรับไหมเอาความผิดกับลูก ย้อนเข้ามาดูใจตัวเอง สอนตัวเองว่า ถ้าเราผิดหวังแค่ไหน ลูกก็ผิดหวังเท่า ๆ นั้นเหมือนกัน ทำอย่างไร เราจึงจะเข้าไปรู้ความนึกคิด จิตใจของลูกได้แล้วปลุกปลอบ ชี้แนะ ให้ลูกเห็นทางที่ถูกที่ควร...นี่อย่างไร ที่พระพุทธองค์ทรงเตือนไว้ แล้วว่า เขาเป็นลูก "*ของเรา*" แต่เพียงร่างกาย เราดูแลฟูมฟัก "*กาย*" ให้สุขสบาย เติบโตสมบูรณ์แข็งแรง แต่ "ใจ" ที่เป็นเหมือน แขกแปลกหน้า เข้ามาตั้งรกราก อาศัยอยู่ในกายอันนี้ หาใช่ลูก ของเราไม่ แต่เป็น "*ลูก* ของวิบากที่เขาได้กระทำเอาไว้ ซึ่งนอก เหนือความรู้เห็น ที่เราจะไปกำหนด รับผิดชอบแทนได้

เมื่อกายมีเหตุให้ได้มาใกล้ชิด -ผูกพันกันเช่นนี้ ทำอย่างไร เราจึงจะเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล ให้เขาได้สติได้ปัญญา เห็นโลกและสภาวะ ทั้งหลายที่เกิดขึ้น ตามเป็นจริงเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันใจ ไม่ให้ผลีผลาม วู่วาม ตอบสนองสิ่งกระทบ ในทางที่ขาดทุนสูญกำไรต่อตนเอง

พระพุทธองค์ทรงสอนว่า สิ่งที่มีคุณค่าสาระคือ "ใจ" แต่ เพราะใจเป็นนามธรรม มองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ เราจึงต้องฝึก เอาสติไปตามรู้จักมัน เมื่อมีเหตุการณ์อะไร มากระทบอวัยวะรับ ความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส หรืออารมณ์ใด พัดกระเพื่อมขึ้นในใจเอง จากความจำเก่า ๆ หรือจากความปรุงคิด ของใจ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น ตอบสนองต่อเหตุการณ์นั้น ๆ คือกิจที่ เราแต่ละคนต้องรับผิดชอบ ไตร่ตรอง ดูแล ควบคุมให้เป็นไปด้วย เหตุผล และด้วยความเป็นธรรม มิฉะนั้น ความรู้สึกที่ลำเอียงไป เพราะความรัก ความหลง "*ตัวตน*" เข้าข้างตัวเอง จะชักพาให้เรา

ก่อบาปก่อความผิดพลาดอยุติธรรม ต่อผู้เกี่ยวข้องเรื่อยไป ชีวิตก็ยิ่งคับข้อง เป็นทุกข์ เป็นปัญหาไม่รู้จบ

ถ้าคิดสอนตัวเองว่า บุคคลในครอบครัว คือเจ้าหนี้ที่เราต้องตั้งใจชำระสะสางหนี้ ให้หมดสิ้น เพื่อความเป็นไทแก่ตน เราก็จะเยือกเย็น

เอชถูกเลี้ยงดูมาแบบโบราณ ทุกอย่างต้องเป็นระเบียบ ผู้น้อยเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี ภรรยาได้เด็กรับใช้มาใหม่ที่ไม่รู้กาลเทศะ เด็กรับใช้จะเช็ดโต๊ะที่เอชกำลังนั่งทำงานอยู่ ก็ออกคำสั่งว่า *"คุณหลีกไป หนูจะเช็ดโต๊ะ"* เอชบอกให้ไปเช็ดที่อื่นก่อน เพราะเขายังทำงานไม่เสร็จ เด็กก็ไม่ยอมไป เถรตรงจะต้องทำตรงนั้นให้เรียบร้อย จึงไปทำบริเวณอื่นได้

เอชขัดพื้นห้อง ลงน้ำมันเคลือบพื้นใหม่ บอกเด็กว่า ห้ามเดินผ่านห้องนั้น จนกว่าจะค่ำ น้ำมันแห้งสนิทดีแล้ว จึงเดินได้ตามปกติ เอชไปรับประทานอาหารกลางวัน กลับขึ้นมา มีรอยเท้าเด็กย่ำเป็นทางเขาจึงเรียกมาดุ เด็กเถียงว่า *"ก็มันแห้งแล้ว ไม่เห็นเปียกนองที่ตรงไหน คุณไม่มีตามองหรืออย่างไร"*

เอชชี้ให้ดูรอยเท้า แล้วอธิบายว่า จะต้องขัดทาใหม่ให้เรียบทำให้เสียเวลา สิ้นเปลืองข้าวของ แรงงานโดยใช่เหตุ เด็กตอบว่า *"ใครไปใช้ให้คุณขัด คุณบ้าอยากทำเอง แล้วมาบ่นให้หนวกหูทำไม"* เอชหมดความอดทน น้อตหลุด ระเบิดเปรี้ยงออกไปว่า *"ไอ้บ้าข้าไม่ได้จ้างเจ้ามาเป็นแม่นะโว้ย!"*

ถ้าเอชลุแก่โทสะ ไล่เด็กออก ก็ไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น เพราะถึงอย่างไร ภรรยาและเขายังต้องอาศัยเด็กช่วยทำงาน ดูแลเฝ้าบ้าน

ถึงเด็กจะหัวดื้อหัวรั้น บุ่มบ่าม ไม่รู้กาลเทศะ แต่ก็เป็นคนซื่อ ไม่มือไวใจเร็ว ไม่ใจแตก หนีเที่ยวนอกบ้าน เขาปลอบใจตัวเองว่า *"ก็ดีเหมือนกัน ปลงเสียว่ามันเคยเป็นแม่เรามา เราจะได้ไม่ประสาทเสีย"*

ถ้าเราคอยประคับประคองสติให้อยู่กับความเป็นจริง ก็จะหาแยบคายอุบายมาสอนใจ ให้อยู่กับสภาวะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เหล่านี้อย่างไม่เป็นทุกข์ เพราะถ้าใจลงให้ด้วยเหตุผลแล้ว ก็ไม่ใช่สิ่งบีบคั้นกดถ่วงอีกต่อไป

แต่ถ้ากรอบของความยึดมั่นเหนียวแน่น ยึดว่าเด็กรับใช้มีหน้าที่เคารพ เชื่อฟังคำสั่ง หัวอ่อน ว่านอนสอนง่าย เราก็คงดึงดื้อบีบบังคับเด็กให้ *"ฟัง"* เราโดยไม่พิจารณาว่า ภูมิหลังของเด็กเป็นมาอย่างไร สติปัญญาปกติ หรือเป็นเด็กปัญญาอ่อน การหักหาญเอาแต่อำนาจถ่ายเดียว ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

ถ้าจะว่าไปแล้ว เมื่อเริ่มแรกเดิมที ก็คงมีเพียงชายและหญิงคู่หนึ่ง ตั้งรกรากก่อสร้างครอบครัวขึ้น ครั้นมีลูกหลานเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น ต่างก็แยกย้ายกันออกไปทำมาหากิน ตั้งครอบครัวของตนขึ้นตามถิ่นทำเลที่ไปจับจอง เกิดเป็นตำบล หมู่บ้าน กระจัดกระจายออกไป ถิ่นไหนอุดมสมบูรณ์ ผู้คนก็หนาแน่นรวดเร็ว เจริญเติบโตพัฒนาขึ้นจนเห็นชัดเจน ถิ่นไหนแร้นแค้นก็ฝืดเคือง ล้าหลัง เป็นกฎธรรมชาติที่คงดำรงอยู่ เสมอต้นเสมอปลาย ท่ามกลางความแปรเปลี่ยนทั้งปวง

ความจริงข้อนี้ ช่วยใจให้อ่อนโยนลง เห็นคนทั้งหลายที่ต้องพบปะเจอะเจอเป็นเสมือนญาติพี่น้อง เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เพราะ

ล้วนแต่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิด แก่ เจ็บ ตายได้ด้วยกันทั้งสิ้น

ท่านอาจารย์เคยสอนว่า หากใครทำใจให้เห็นผู้ชายทุกคนในโลกนี้เป็นเหมือนพ่อ และผู้หญิงทุกคนเป็นแม่ได้ ใจนั้นจะสงบเสงี่ยม ไม่ยกตนชูตัว ไม่ประทุษร้ายต่อผู้ใด

แทนการยึดมั่นถือมั่นในความคาดคิดหวังว่าชีวิตควรเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ เราหันกลับมามองดูใจของตน คอยเอาสติเฝ้าสังเกตการเปลี่ยนแปลง การกระเพื่อมไหวตัวของใจเมื่อถูกกระทบ แล้วเอาปัญญาเพียรพยายามแก้ไขใจที่ไหวตัวออกไป ให้กลับมาสงบเป็นปกติดังเดิม ชีวิตจะผาสุก ร่มเย็นขึ้น ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็คงเหมือนเดิม

กายของแต่ละคนล้วนมีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ผูกพันติดมาด้วย เราก็ตั้งอกตั้งใจทำหน้าที่เหล่านั้นให้เสร็จลุล่วงไป โดยระมัดระวังอย่าเผลอใจไปยึดติด เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตแต่ละขณะ แต่ละขณะเป็นเรื่องจริงจังที่ต้องชิงไหวชิงพริบ แข่งดีแข่งเด่น หักโค่นกัน เพื่อความอยู่รอด ความมั่งคั่ง มั่นคงของตนโดยไม่สนใจว่าศีลจะขาดทะลุ ธรรมจะวิบัติไปแค่ไหน เพียงไร

ที่เราทุกข์ เดือดร้อนกันทุกวันนี้ เพราะเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฐิไปยึดอยู่กับสมมติ กับร่างกาย กับเกียรติยศชื่อเสียง ทรัพย์ศฤงคารซึ่งรวมอยู่ในโลกธรรม อันเป็นของไม่เที่ยง ไม่มีสาระแก่นสารในตัวของมัน

เมื่อเป้าที่เรายึด เป็นหลักที่เอาเป็นที่พึ่งไม่ได้ แต่เราเห็นผิดคิดไปว่า เที่ยงแท้ เป็นที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวได้ เราย่อมทุกข์ไม่มีวันจบเหมือนดังที่ท่านพระอาจารย์ชาเคยเปรียบเทียบเจ้าของสวนลำไย

ว่า พอลำไยออกลูก ใจของเขาก็ไปยึดอยู่ที่ต้นลำไยทุกต้น ทุกต้น หากใครมาฟันกิ่งลำไย หรือมาหักช่อลำไยไป ก็จะทุกข์ประหนึ่งเขามาฟันแขน หักขาเจ้าของ ถ้ามีอันล้มตายไปตอนนั้น ใจที่ยึดผูกพันก็พาไปเกิดเป็นด้วง เป็นหนอนเกาะอยู่ที่ต้นลำไยเหล่านั้น

เราก็รู้กันอยู่ว่า ลำไยไม่ใช่ของจีรังยั่งยืน แม้เกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์ศฤงคาร อำนาจ ก็เช่นกัน เป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนได้เหมือนฝัน แล้วเราคิดถูกต้องแล้วหรือ จึงเอาใจไปแขวนไว้กับมายาเหล่านั้น แม้ชีวิตร่างกายของเรา คู่ครอง หรือลูกหลาน พ่อแม่ ก็ตามก็ไม่จีรังยั่งยืนเช่นเดียวกัน ไม่ตายตามอายุขัย ก็อาจมีอุบัติเหตุมาบั่นรอน รู้ไม่ได้ว่า เมื่อใดจะถึงคราวของใคร ทางที่ปลอดภัย คือ เตรียมพร้อม

เตรียมอย่างไร จึงเรียกว่า เตรียมพร้อม

ก็เตรียมโดยฝึกใจให้มีสติรักษา รู้ตัวทั่วพร้อม “*ตื่น*” อยู่กับความจริงที่เกิดขึ้น แต่ละขณะ แต่ละขณะเมื่อรู้เหตุที่เกิดขึ้นแล้ว ก็เอาสติปัญญาไตร่ตรอง จนเกิดสัมมาทิฐิ แล้วจึงกระทำการตอบสนองออกไป ไม่ปล่อยใจไปเกาะเกี่ยวผูกพันด้วยอุปาทานกับสิ่งสมมติทั้งหลายเหล่านั้น

ไออยู่กินกับสามีมาจนลูก ๆ โตแต่งงาน แยกบ้านไปหมดแล้ว ทั้งคู่อยู่ด้วยกันเป็นปกติสุขมา จนวันหนึ่ง สามีออกไปธุระนอกบ้าน ขากลับเห็นก๋วยเตี๋ยวที่ร้านหน้าปากตรอกบ้าน ท่าทางน่ากิน จึงแวะซื้อติดมือเข้ามาห่อหนึ่ง ด้วยคิดว่า หากไอชอบ ก็เดินไปซื้อใหม่ได้ ถ้าไม่ชอบตนก็รับผิดชอบเอง

พอไอเห็นสามีกลับมา มีก๋วยเตี๋ยวติดมือเข้ามาเพียงห่อเดียว

ความน้อยใจพลุ่งประดังขึ้น จนเกิดอาการเจ็บหน้าอกเบื้องซ้ายอย่างรุนแรง ถึงต้องโทรศัพท์เรียกรถพยาบาลมารับไปเข้าห้องฉุกเฉิน อยู่รักษาตัวสองคืน หมอจึงอนุญาตให้กลับได้ รวมค่ารักษาพยาบาลเป็นมูลค่าหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าไม่รู้จักรักษาใจของตัว ก็จะเป็นอย่างไอ เลี้ยงตัวไม่รอด ดีไม่ดี พาลตายเอาง่าย ๆ ได้

พระพุทธองค์ได้ทรงประทานธรรมไว้ สำหรับเป็นเครื่องประคับประคองจิตใจ เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ปลอดภัย เหตุการณ์ใดเกิดขึ้น ก็ไม่ระย่อ

ธรรมนั้นคือสติปัญญาที่รู้เท่าทันสภาวะทั้งปวงตามเป็นจริง

"รู้" แล้ว ไม่เผลอใจไปเกาะเกี่ยวผูกพัน ยึดว่า *"เป็นของเรา"*

"รู้" แล้ว สามารถรักษาใจ ให้มีสุขภาพจิตเป็นปกติ ไม่กราดเกรี้ยว หลงใหล ยึดอยาก ไปตามอารมณ์ มีสมรรถภาพที่จะหักใจข่มใจ ให้ประพฤติด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจ ตามข้อบัญญัติแห่งศีลและธรรม กลมเกลียวกับผู้คนที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวด้วยพรหมวิหาร ไว้วางใจซึ่งกันและกัน อภัยและอโหสิต่อกันเมื่อมีเรื่องกระทบกระทั่งขุ่นเคือง ใจมีคุณภาพ คือ เป็นใจที่ใสสะอาดเหมือนน้ำฝน ใช้ดื่มกินได้โดยไม่เป็นพิษเป็นภัย ไม่ดึงดื้อถือรั้นเอาแต่ใจตน มีเหตุมีผล เคารพในสิทธิของผู้อื่น อยู่กันด้วยความราบรื่น ต่างฝ่ายต่างขวนขวายแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้ลดน้อยถอยลงโดยลำดับ

เมื่อเป็นดังนี้ ภารกิจของการครองเรือนก็ลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้กระทำหน้าที่ของตนโดยเต็มสติกำลังความสามารถ หยิบยก

ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบขึ้นมาเป็นแบบฝึกหัด ลับสติปัญญาให้คิดค้น หาทางออกที่ละมุนละม่อม สมเหตุสมผล ถูกกาลเทศะมาเป็นข้อยุติ ทำให้กายก็ไม่ก่อหนี้ใหม่กับผู้คนรอบข้าง ใจก็หนักแน่น เป็นเหตุ เป็นผล เป็นธรรม เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพเป็นจริงชัดขึ้น ตามความคมของสติปัญญาที่หมั่นฝึกฝนอบรมตนสม่ำเสมอมา

ครั้นถึงคราวเจ็บไข้ ก็ได้เห็นใจแท้ ๆ ของตน

เจแปลกใจตนเองว่า เหตุใดจึงตกอกตกใจมากมาย และปริวิตก กังวล เมื่อทราบว่าสามีตับอักเสบ หมอสั่งให้ระมัดระวังพักผ่อนเต็มที่ มิฉะนั้นจะเกิดโรคแทรกซ้อนหรืออาจกลายเป็นมะเร็งไปได้ เจนึกถามตัวเองว่าเธอรักเขาจนไม่อาจมีชีวิตอยู่โดยปราศจากเขาหรือก็ไม่ใช่ แล้วเป็นเพราะเหตุใด

หลังจากเฝ้าคิดค้น ทบทวน ไตร่ตรอง จนรู้จักกับใจแท้ ๆ ของตนแล้ว เจตกใจแทบสิ้นสติ เมื่อพบว่าเธอรักตัวเอง สงสารตัวเองว่า หากไม่มีสามีแล้ว ตัวเองจะทุกข์ลำบากอย่างไรบ้าง เพราะตั้งแต่แต่งงานกันมาสามีดูแลทุกอย่างในบ้าน ถ้าปั๊มน้ำเสียเขาก็กุลีกุจอแก้ อะไรถึงเวลาจะต้องบูรณะซ่อมแซม หรือซื้อหามาใหม่ตลอดจนลูกเต้าจะเรียนหนังสืออย่างไร ทำการบ้านอย่างไร เป็นภาระของสามีทั้งสิ้น เขาเป็นเหมือนแก้วสารพัดนึกของเธอ จนเธอติดความสะดวกสบายเหล่านี้โดยไม่รู้ตัว และคาดเดาไม่ถูกว่า ถ้าไม่มีเขาเสียแล้ว เธอจะจัดการกับภาระที่ต้องรับผิดชอบเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้อย่างไร

ทำนองเดียวกับเรื่องของเค ใคร ๆ ก็ลงความเห็นว่าเคและ

ภรรยา เป็นคู่ผัวตัวเมียที่รักกันเสมอต้นเสมอปลาย เห็นเคที่ไหนต้องเห็นภรรยาที่นั่น จนเพื่อนล้อเลียนว่า คนคู่นี้ไม่มีวันพรากจากกัน อยู่มาวันหนึ่งภรรยาของเคประสบอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิต

เคไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่โดยลำพังกับลูก ๆ ได้ เพราะเงาหลอนของภรรยาทำให้เขาต้องไขว่คว้าแสวงหาตัวแทนมาชดเชย

หลังเผาศพภรรยาไม่ถึงสามเดือน เคก็แต่งงานใหม่

ผู้คนที่ทราบข่าวต่างงุนงง

เคเองก็พิศวงการกระทำของตน ใจคนเราเป็นสิ่งลึกลับที่เจ้าตัวก็ไม่มีวันเห็นหรือรู้จัก จนกว่าจะประสบเหตุวิกฤตนั่นแหละ จึงสามารถเห็น “ใจ” ของตัว เคไม่ได้ลืมภรรยา และเพราะความไม่ลืมนี้เอง จึงทำให้เคตัดสินใจแต่งงานใหม่ เพราะเขาต้องการตัวจำลองมา “*เติม*” ลงในช่องว่างของครอบครัวให้เต็มเหมือนเดิม ให้มี “*ใคร*” ที่จะดูแลความเป็นไปของบ้านให้เอี่ยมอ่องเรียบร้อยรื่นตารื่นใจ “*ใคร*” ที่ทำให้เขารู้สึกว่าภรรยายังอยู่เหมือนเดิม

เคเชื่ออย่างนั้น แต่ลืมนึกถึงความจริงไปว่า ลูก ๆ ไม่ยอมเชื่อตาม

ผลต่างระหว่างความเชื่อ กับความเป็นจริง คือความทุกข์ที่กรายตัวเข้ามาในครอบครัวนี้

แอลไปเยี่ยมเพื่อนซึ่งเป็นรังสีแพทย์ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง หลังจากคุยกันตามสมควรแล้ว เพื่อนก็จับเอ๊กซเรย์ปอด เพราะเห็นว่าแอลควรตรวจร่างกายอย่างน้อยปีละครั้ง ผลจากเอ๊กซเรย์ปรากฏรอยฝ้าขนาดเหรียญบาทที่ปอดขวากลีบบนบ่งบอกลักษณะของมะเร็งปอด เพื่อนบอกความจริงให้แอลทราบและแนะนำผ่าตัด

เพราะมะเร็งอยู่ในระยะเริ่มแรกไม่แผ่กระจาย การผ่าตัดมีโอกาสสูงที่จะกำจัดมะเร็งได้หมดเรียบร้อย

หลังจากผ่าตัดแล้ว แอลค้นคว้าหาเอกสารเกี่ยวกับมะเร็งปอดมาศึกษา ไต่ถามประดาเพื่อนฝูงที่เป็นแพทย์และนั่งลงใคร่ครวญจนได้ข้อสรุปกับตัวเองว่า จะทำใจให้เชื่อว่าเหลือเวลาในชีวิตอีกเพียง ๖ เดือน ระหว่าง ๖ เดือนนี้ มีอะไรบ้างที่ตนอยากทำ

ความรู้สึกวูบแรก คือ ใจหาย ห่อเหี่ยว ชาไปหมดทั้งตัว จนคิดอะไรไม่ออก

ความรู้สึกนี้เกาะกุมใจอยู่เป็นอาทิตย์

ผลที่สุด แอลบอกตัวเองว่า จะกลัว หรือไม่กลัวเราก็ต้องตายด้วยกันทุกคน แม้ไม่เป็นมะเร็งก็ต้องตาย พรุ่งนี้เช้าออกไปนอกบ้าน เราอาจถูกรถชนตายเสียก่อนที่มะเร็งจะทันมีโอกาสฆ่าเราก็ได้ ถ้าจะว่าไปแล้วการรู้ตัวว่าเป็นมะเร็งก็เป็นโชคดี เพราะทำให้เรามีโอกาสเตรียมตัวเตรียมใจ แล้วเราจะเตรียมใจของเราอย่างไรเล่า

คืนนั้นแอลบอกให้ภรรยาทราบถึงความคิดของเขา เขากอดคอกันร้องไห้ ระทดระท้อใจ แล้วกลับเข้มแข็งขึ้นใหม่ ช่วยกันคิดถึงอนาคตว่า จะทำอย่างไร ให้ทุกเวลานาทีแต่นี้ไป เป็นความทรงจำที่ผาสุก แอลมุ่งมั่นจะฝึกภาวนา เพราะเชื่อในธรรมของพระพุทธองค์ว่าเป็นดวงประทีปส่องใจให้เกิดปัญญาเห็นชอบ ไม่หลงทาง

พอเริ่มเดือนที่สอง แอลมีอาการเหนื่อยง่าย หอบแม้อยู่เฉย ๆ ต้องไปเข้าโรงพยาบาลใหม่ เวลาเพื่อนฝูงมาเยี่ยมเยียน แอลจะเหนื่อยมากหลังพูดคุยจนในที่สุดเจ้าตัวเกิดความระมัดระวังที่จะพูด

แต่เท่าที่จำเป็น ตลอดเวลาเหล่านี้ แอลต้องทำสงครามกับใจของตัวเอง แพ้เป็นส่วนใหญ่ เสมอตัวบ้าง พากเพียร หักใจ ข่มใจ เอาชนะความอาลัยอาวรณ์ ห่วงหน้าพะวงหลัง ไหนจะลูกซึ่งยังไม่จบมัธยมต้น ไหนจะภรรยา ทำเอาแอลหาทางออกไม่พบ

ต่อมา ความเหน็ดเหนื่อยในการหายใจค่อยเพิ่มขึ้น ๆ จนแอลได้สติ หันมาพิจารณาตัวเอง ชีวิตที่เคยเสียดาย หวงแหน เริ่มเป็นภาระหนักเกินกำลังจะเยียวยารักษาให้อยู่ในสภาพปกติได้ แอลเริ่มคิดถึงการ *"หยุดพัก"* จากการดำรงธาตุขันธ์ ใจที่เคยยึดอยากมีชีวิตอยู่ เริ่มจืดจาง ยอมรับสภาวะที่เผชิญอยู่ ขณะเดียวกันก็นึกตำหนิตัวเองที่มัวเพลิดเพลิน หลงระเริงอยู่กับโลกธรรม จนลืมความจริงว่าวันหนึ่งเราก็จะตาย

วันหนึ่ง แอลปรารภกับภรรยาว่า อยากฟังพระสวดมนต์ ภรรยาก็ออกไปนิมนต์พระมา ท่านเจริญพุทธมนต์ และปรารภธรรมเป็นเครื่องเตือนสติ ให้กำหนดรู้อยู่กับปัจจุบัน อย่าห่วงกังวลสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น

หลังจากท่านกลับไปแล้ว แอลบอกภรรยา ลูกและทุกคนที่มาเฝ้าพยาบาลว่า เขาขอบคุณในทุก ๆ สิ่งที่คนเหล่านั้นมีน้ำใจต่อเขา หากมีสิ่งใดที่เขาลุแก่อารมณ์ล่วงเกินผู้ใด ก็ขอให้ยกโทษให้ด้วย จากนั้นแอลก็หลับตาแสดงว่าอยากพัก

แอลหายใจหอบอย่างทุลักทุเลทั้งที่มีสายออกซิเจนช่วย อีกพักใหญ่ ลมก็สะดุดคล้ายเครื่องยนต์ขัดข้อง จามฟืด ๆ ๒-๓ ครั้ง แล้วก็เงียบ สงบ ดับไป

สาระทั้งหมดของชีวิตที่ได้ทุ่มเทเวลา แรงกาย แรงใจลงไป ก็เพื่อวาระนี้เท่านั้นเอง

เมื่อแรกเริ่มปลงใจทำสนธิสัญญาก่อร่างสร้างครอบครัวด้วยกันนั้น จุดมุ่งหวังอาจไกลไปถึงดวงดาวหรือครอบทั้งจักรวาล ครั้นอยู่กันไป ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สอนให้ค่อยมองใกล้ตัวเข้ามา ใกล้เข้ามาโดยลำดับ จนในที่สุด ก็มองเพ่งอยู่แต่ที่จิตของตนว่าไปเกาะเกี่ยว ติดพัน ยึดหวังอยู่กับอะไร ณ ที่ใดบ้าง

สิ่งทั้งปวงล้วนเป็นเพียงเครื่องทดสอบให้ได้เห็นตะกอนของอารมณ์ในใจตน

ถ้าฉลาด รู้เท่าทันตามเป็นจริง เราก็มุ่งขจัดอารมณ์เหล่านั้นให้สิ้นไป หรือขจัดยังไม่ได้ ก็ควบคุมไม่ให้มันฉุดลากกาย และวาจาของเราไปเป็นเครื่องมือแสดงความน่าเกลียด น่าอับอายออกมา ทุกคนในครอบครัวก็ผาสุก ร่มรื่นใจ ปัญหาใดเกิดขึ้นก็สามารถแก้ไข ปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ภาระหน้าที่จึงลุล่วงไปด้วยดี จิตใจร่มเย็น เป็นอิสรเสรี พึงพอใจกับชีวิตที่ผ่านพบมา ไม่รู้สึกว่าเป็นความกดถ่วง อยุติธรรม ถูกเอารัดเอาเปรียบเบียดเบียน จากคู่สัญญา

ทุกสิ่ง ทุกสภาวะ กลายเป็นความพอดี พองาม หล่อเลี้ยงใจให้ชุ่มชื่น ผาสุก

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๑๘๘๙๒, ๒๒๔๘๒๑๔